

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด
ภูเก็ต พังงา กระบี่

คณะผู้วิจัย

กมลธรรณ์ พรหมพิทักษ์

ภูซพงศ์ พันธุ์เถกิงอมร

ภาคิน รักแต่غام

สำนักประสานงานการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

5 กรกฎาคม 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด
ภูเก็ต พังงา กระบี่

คณะผู้วิจัย

1.นางสาวกมลฉัตร พรหมพิทักษ์

สังกัด คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.นายภูชพงศ์ พันธุ์เถิกอมร

สังกัด คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3.นายภคิน รักแตงาม

สังกัด สมาคมสปาภูเก็ต

สนับสนุนโดย

สำนักประสานงานการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

5 กรกฎาคม 2548

บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

การเกิดกระแสความนิยมในสปา (Spa Fever) และนโยบายส่งเสริมธุรกิจสปาเพื่อเป็นเครื่องมือในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศของรัฐบาลยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดธุรกิจสปาขึ้นมากมายโดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ทั้งนี้ยังมีคนจำนวนมากไม่สามารถบอกหรือแยกแยะได้ว่ารูปแบบและองค์ประกอบที่ถูกต้องของสปาเป็นอย่างไร จึงมีคำถามที่น่าสนใจว่าการท่องเที่ยวเชิงสปามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดต่อการท่องเที่ยวของประเทศซึ่งภาครัฐเองก็ให้การสนับสนุนเป็นอย่างมากในเวลานี้ การตอบคำถามดังกล่าวควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาวิจัยที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสปาอย่างจริงจังยังมีไม่มากนัก ส่งผลให้ข้อมูลเกี่ยวกับสปายังมีอยู่น้อยไม่เพียงพอต่อการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของสถานประกอบสปาทั้งแบบเดย์สปา (Day Spa/ Stand-Alone Spa) และรีสอร์ทสปา (Resort/Hotel Spa) ตลอดจนลักษณะและความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยทั้งแบบการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในรีสอร์ทสปา (Resort/Hotel spa) และ เดย์สปา (Day spa/ Stand-alone spa) ในเขตพื้นที่ จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ตลอดจนผู้ประกอบการด้านสปา ทั้ง เดย์สปา (Day Spa) และ รีสอร์ทสปา (Resort/Hotel Spa) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (qualitative method) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic)

ด้วยโปรแกรม SPSS ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้นำมาซึ่งข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ในขณะที่การศึกษาถึงความพร้อม หรือศักยภาพของแต่ละพื้นที่ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปาของผู้ประกอบการหรือเจ้าบ้านนั้น ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้ง 3 จังหวัด อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในจังหวัดพังงา และกระบี่ ซึ่งการปรับปรุงในส่วน of ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า คือ การแสดงผังแสดงทางหนีไฟที่ชัดเจน การจัดวางนาฬิกาในจุดที่ใช้บริการอบความร้อนไม่ว่าจะเป็นห้องซาวน่าหรือห้องสตีม และการกำหนดเป็นเขตปลอดบุหรี่อย่างชัดเจน สำหรับความปลอดภัยในการดำเนินงานควรมีการปรับปรุงในเรื่องของการติดตั้งระบบป้องกันอุบัติเหตุและคำแนะนำการใช้สำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆที่มีในสถานประกอบการ ตลอดจนการติดตั้งระบบป้องกันภัยฉุกเฉินหรืออุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยตามจุดต่างๆในสถานประกอบการ นอกจากนี้ลักษณะของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปา มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้ง 3 จังหวัด กล่าวคือ นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นผู้หญิงที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และเป็นนักท่องเที่ยวที่มีระดับกำลังซื้ออยู่ในเกณฑ์ที่สูง โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็น เจ้าของกิจการ ลูกจ้าง และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากแถบยุโรป เอเชียตะวันออก และประเทศไทย สำหรับความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสปาของนักท่องเที่ยวยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงจูงใจหลักในการเลือกเดินทางมายัง จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ คือ ความสวยงามทางธรรมชาติและบรรยากาศที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้จากผลการศึกษาสามารถตอบคำถามหลักของการ

วิจัยได้ว่า ในช่วงเวลานี้บริการและผลิตภัณฑ์สปาจะเป็นตัวเพิ่มมูลค่าทางสินค้า (Value Added) ให้กับ
ทั้ง 3 จังหวัดได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาสามารถที่จะเป็นสินค้าหลักที่สำคัญได้ต่อไปในอนาคตโดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต สำหรับจังหวัดกระบี่ และจังหวัดพังงานั้น หากมีการปรับปรุงในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงาน และความปลอดภัยสำหรับลูกค้า ก็สามารถพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาเป็นสินค้าหลักที่สำคัญต่อไปในอนาคตได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้หากได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องงบประมาณ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาของทั้ง 3 จังหวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนเดินทาง และเมื่อเดินทางมาถึง ตลอดจนการเอาใจจริงเอาใจในเรื่องมาตรฐานองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา และการได้รับความร่วมมือที่ดีจากสถานประกอบการสปาต่างๆ ทั้งนี้และทั้งนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อการหาคำตอบที่ถูกต้องแม่นยำมากขึ้น นอกจากมาตรฐานองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา การคำนึงถึงราคาที่เหมาะสม และเป็นมาตรฐานเดียวกันของบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาควรได้รับการพิจารณาด้วยเช่นกัน เช่น ราคาการนวดไทยของเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ตควรจะเป็นราคาเดียวกัน หรือการนวดแบบอโรมาเทอราปีในรีสอร์ทสปาของจังหวัดพังงาก็ควรจะเป็นราคาเดียวกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งของสินค้า ลดการเอาัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว และเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยว หากมีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ก็จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่ และนำไปสู่การเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia)” ได้ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการบริการด้านสปาที่เหมาะสมและควรได้รับการพัฒนาในทั้งสามจังหวัดคือ เดสติเนชันสปา (Destination Spa) และ เมดิคอลสปา (Medical Spa) ซึ่งความเป็นไปได้ควรได้รับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยศึกษาภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา กระบี่ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาของสถานประกอบการเดย์สปา และรีสอร์ทสปา ตลอดจนจนถึงลักษณะและความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้ง 3 จังหวัด วิจัยฉบับนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ประกอบการด้านเดย์สปา และรีสอร์ทสปา โดยใช้สปาเชคคิส เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งศักยภาพของสถานประกอบการเดย์สปา และรีสอร์ทสปาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา กระบี่ และเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในเดย์สปา และรีสอร์ทสปาโดยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิดและแบบปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะและความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้ง 3 จังหวัด สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนา (Qualitative method) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative method) และการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ซึ่งประกอบด้วยค่า Mean และ Percentage ด้วยโปรแกรม SPSS ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ ธนาคารข้อมูลของนักท่องเที่ยวเชิงสปาที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ และข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณภาพสำหรับนักวิจัยในการทำวิจัยขยายผลทางด้านสปา

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้ง 3 จังหวัดอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในจังหวัดพังงา และกระบี่ นอกจากนี้ลักษณะของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปา มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้ง 3 จังหวัด กล่าวคือ นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นผู้หญิงที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และเป็นนักท่องเที่ยวที่มีระดับกำลังซื้ออยู่ในเกณฑ์ที่สูง โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็น เจ้าของกิจการ ลูกจ้าง และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากแถบยุโรป เอเชียตะวันออก และประเทศไทย สำหรับความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสปาของนักท่องเที่ยวยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากแรงจูงใจหลักในการเลือกเดินทางมายัง จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ คือ ความสวยงามทางธรรมชาติ และบรรยากาศที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว

ABSTRACT

Spa Tourism Potential in Phuket, Phang Nga and Krabi aims to study the spa tourists' characteristics and tourists' needs toward spa tourism as well as the potential of day spa and resort spa in Phuket, Phang Nga and Krabi. The methodology for this research includes both the qualitative and quantitative method. Qualitative method involved an interview and spa check lists from day spas and resort spas. The purpose is to investigate the potential of day spa and resort spa in Phuket, Phang Nga and Krabi. Quantitative method involved questionnaire. The idea is to explore the spa tourists' characteristics, main purpose and motive of traveling, perception, experience, and attitude towards spa tourism. Data were analysed using mainly descriptive statistics but shown in mean and percentage form. The expected outcomes are databank of spa tourists in Phuket, Phang Nga and Krabi, and an efficiency database for expanding in spa research.

There is a good potential for Spa Tourism in Phuket, Phang Nga and Krabi. However, Phang Nga and Krabi should improve their spa in term of security both for customer and operation department. On the other hand, the spa tourists's characteristics are females who have age between 25 – 34 years old and hold Bachelor's Degrees. Moreover, they are business owners, professionals and employees who earn a high salary and come from Europe, East Asia and Thailand. The tourists' needs toward spa tourism for these three provinces are quite low due to the main motivation for traveling is location.

สารบัญ

บทสรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

บทคัดย่อ

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง	1
1.1.1 ความเป็นมา	1
1.1.2 ความสอดคล้องกับเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของชุดโครงการธนาคารข้อมูล เพื่อการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน	4
1.2 นิยามศัพท์	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.4 คำถามหลักของการวิจัย	6
1.5 ขอบเขตการศึกษา	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการท่องเที่ยว	7
2.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการท่องเที่ยว	7
2.1.2 ปัจจัยชี้ขาดต่อความต้องการการท่องเที่ยว	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสปา	10
2.2.1 คำจำกัดความ	10
2.2.2 ประเทศไทยกับการท่องเที่ยวเชิงสปา	11
2.2.3 การพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงสปา	13
2.2.3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	13
2.2.3.2 การท่องเที่ยวเชิงสปา	15
2.2.4 รูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสปา	16
2.2.5 ทิศทางและแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสปา	18
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	23
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย	23
3.2.1 กระบวนการออกแบบเครื่องมือวิจัย	23
3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง	23
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	27
3.3 เกณฑ์ในการวัดผลการศึกษา	28

บทที่ 4 ผลและการวิเคราะห์ผลการศึกษา	29
4.1 ผลการศึกษาด้านนักท่องเที่ยว (Guests)	29
4.1.1 ลักษณะของนักท่องเที่ยวเดย์สปา	30
ภูเก็ต	30
กระบี่	32
4.1.2 ลักษณะของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา	35
ภูเก็ต	35
พังงา	37
กระบี่	40
4.1.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเดย์สปา	42
ภูเก็ต	42
กระบี่	46
4.1.4 ความต้องการของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา	49
ภูเก็ต	49
พังงา	53
กระบี่	57
4.2 ผลการศึกษาด้านผู้ประกอบการสปา (Hosts)	60
4.2.1 สถานประกอบการเดย์สปา (Day Spa)	60
ภูเก็ต	61
กระบี่	62
4.2.2 สถานประกอบการรีสอร์ทสปา (Resort Spa)	64
ภูเก็ต	64
พังงา	65
กระบี่	67
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	69
5.1 บทนำ	69
5.2 ลักษณะนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปา	69
5.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปา	70
5.4 ศักยภาพของสถานประกอบการสปา	71
5.5 ข้อเสนอแนะ	72

บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	78
ผนวก ก ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรม	79
ผนวก ข แบบสอบถามและสປาเช็คลิสต์	84
ผนวก ค รายชื่อสถานประกอบการสປา	94
ผนวก ง ผลการวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS	101
ภูเก็ต : เช็คลิส (Check Lists)	
สถานประกอบการเดย์สປา	102
สถานประกอบการรีสอร์ทสປา	113
ภูเก็ต : แบบสอบถาม (Questionnaires)	
สถานประกอบการเดย์สປา	125
สถานประกอบการรีสอร์ทสປา	145
พังงา : เช็คลิส (Check Lists)	
สถานประกอบการรีสอร์ทสປา	164
พังงา : แบบสอบถาม (Questionnaires)	
สถานประกอบการรีสอร์ทสປา	174
กระบี่ : เช็คลิส (Check Lists)	
สถานประกอบการเดย์สປา	194
สถานประกอบการรีสอร์ทสປา	203
กระบี่ : แบบสอบถาม (Questionnaires)	
สถานประกอบการเดย์สປา	213
สถานประกอบการรีสอร์ทสປา	231

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

1.1.1 ความเป็นมา

การตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพของคนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพ สุขภาพทั้งจากภายใน และภายนอกโดยวิถีธรรมชาติ หรือการนำเอาผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติมาเป็นตัว ช่วยในการรักษาสุขภาพ ทำให้ธุรกิจสปาทั่วโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Muqbil, I. And Matthews-Sawyer, M., 2001) ในประเทศไทยเองได้เกิดกระแสสปาฟิวเจอร์เลกเช่นเดียวกับประเทศอื่นทั่วโลก ใน ปัจจุบันมีสปานับพันแห่งในประเทศไทยที่ผู้ประกอบการแหล่งทุนเปิดกันอย่างล้นหลาม แม้แต่รัฐบาล เองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของธุรกิจประเภทนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีลั่นวาจาออกมาว่า จะให้ธุรกิจสปาไทยดึงดูดเงินเข้าประเทศ (ผู้จัดการรายสัปดาห์, 2546) หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การเกิดธุรกิจสปาเป็นจำนวนมากในประเทศน่าจะสอดคล้องกับนโยบาย ส่งเสริมธุรกิจสปาเป็นเครื่องมือดึงดูดเงินตราต่างประเทศในยุคนี้ของรัฐบาล

เมื่อพูดถึงคำว่า ‘สปา’ คงไม่มีใครในยุคนี้จะไม่รู้จัก แต่ถ้าจะให้บอกถึงคำจำกัดความหรือ ประเภทของสปาแล้ว คงจะมีคนจำนวนมากไม่สามารถบอกหรือแยกแยะได้ว่ารูปแบบและองค์ ประกอบที่ถูกต้องของสปาเป็นอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าคำว่าสปากำลังถูกใช้หากินจน เกือบไปหมด เพราะแค่นวดฝ่าเท้าก็ติดป้ายว่าสปา หรือแค่นวดหน้าก็บอกว่าเป็นสปา นวดแผนโบราณ บางแห่งก็ขึ้นป้ายว่าสปาเช่นกัน หรือแม้แต่อาบอบนวดก็มักถูกมองว่าเป็นสปา ดังนั้น ‘สปา’ จึงถูกตี ความไปตามมุมมองของแต่ละคน คำว่าสปาพัฒนามาจากวลีในภาษาละตินที่ว่า “Sanus per Aqua” หรือ สุขภาพดีด้วยน้ำ (Good health through water) ซึ่งน้ำในที่นี้หมายถึงน้ำที่เกิดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น

บ่อน้ำพุร้อน ซึ่งคนในสมัยก่อนเชื่อว่าเป็นของขวัญจากพระเจ้าเพราะสามารถช่วยให้เกิดความสะดวกปรี่กระเป่า และสามารถรักษาโรคได้ทุกชนิด (Tomseth, 2002) เนื่องจากการเห็นความสำคัญในการรักษาสุขภาพที่เพิ่มขึ้นทั่วโลก ทำให้ความหมายของคำว่าสปามีการขยายความออกไปจนรวมถึงสถานพักผ่อนเพื่อสุขภาพ และสถานบริการต่างๆที่เน้นเรื่องสุขภาพ สำหรับคำว่าสปาในไทยนั้นออกจะมีความหมายเพิ่มเติมจากในยุโรปและอเมริกา เนื่องจากเอกลักษณ์เฉพาะของสมุนไพรไทย และการนวดแผนโบราณของไทย ดังจะเห็นได้จากคำจำกัดความสปาโดยกระทรวงสาธารณสุข (2546) ที่ว่า “สปา คือ สถานที่ที่มีบริการด้วยน้ำ – น้ำแร่ น้ำทะเล น้ำลำธาร น้ำสระ น้ำอบ อบไอน้ำ อบสมุนไพร นวดตัว นวดด้วยน้ำ ประคบตัวด้วยน้ำ หมักด้วยโคลน ออกกำลังกายในน้ำ ฯลฯ รวมความคือ การบริการที่ใช้ น้ำเป็นปัจจัยหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสุขภาพ บำบัดโรค ฟื้นฟูสุขภาพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด”

ในปัจจุบันนักลงทุนด้านสปาได้ผสมผสานความล้ำเลิศของแนวคิดเดิมด้านสปาเข้ากับการแนะนำการบำบัดแบบใหม่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจประเภทนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการอยู่ในจังหวัดภูเก็ตและพังงา (Phuket Spa Outlook, 2002) ทำให้บริษัททัวร์หลายแห่งได้นำเอาสปาไปเป็นหนึ่งในโปรแกรมการขายรวมกับการขายการท่องเที่ยวเชิงทะเล (beach holiday) ดังนั้นโรงแรมและรีสอร์ทหลายแห่งในจังหวัดภูเก็ตพากันเปิดบริการสปาในสถานที่พักแรมของตนเพื่อเพิ่มมูลค่าทางสินค้า (Value Added) ให้แก่ตนเอง นอกจากนี้ยังมีนักลงทุนบางส่วนได้ทำการเปิดสปาแบบ สแตนอโลนสปา (Stand-alone Spa) หรือ เดย์สปา (Day Spa) ขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ประกอบกับแนวนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต โดยรัฐจะสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจสปาในเชิงของการท่องเที่ยวที่รักษาสีสิ่งแวดล้อมหรือการเป็นพันธมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นตัวช่วยให้เกิดการกระจายของเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยวของภูเก็ต (Phuket Gazette, 2003) ซึ่งกระแสการดำเนินการธุรกิจสปาใน

จังหวัดภูเก็ต ได้ส่งผลไปยังจังหวัดใกล้เคียงที่มีลักษณะการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกัน คือ พังงา และกระบี่ ด้วยเช่นกัน

จากคำถามข้างต้นมีคำถามที่น่าสนใจว่าการท่องเที่ยวเชิงสปามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดต่อการท่องเที่ยวของประเทศซึ่งภาครัฐเองก็ให้การสนับสนุนเป็นอย่างมากในเวลานี้ โดยเฉพาะในกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงอย่าง ภูเก็ต พังงา และกระบี่ สปาจะเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยว หรือจะเป็นจุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ให้กับทั้ง 3 จังหวัดได้หรือไม่ หรือจะเป็นเพียงตัวเพิ่มมูลค่าทางสินค้า (Value Added) เท่านั้น การตอบคำถามดังกล่าวควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาวิจัยที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสปาอย่างจริงจังยังมีไม่มากนัก ส่งผลให้ข้อมูลเกี่ยวกับสปายังมีอยู่น้อยไม่เพียงพอต่อการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ ประกอบกับการที่รัฐได้ประกาศ “การท่องเที่ยวยั่งยืน” ให้เป็นวาระแห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เพื่อให้ประชาชนภาคธุรกิจเอกชนและหน่วยงานราชการต่างๆ รวมถึงอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชาติให้ยั่งยืนต่อไป (ททท., 2545) นอกจากนี้ในการวางแผนการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ให้แหล่งท่องเที่ยวใดมีคุณภาพและยั่งยืนได้นั้น แผนการท่องเที่ยวจะต้องเป็นแผนที่พิจารณาการท่องเที่ยวทั้งระบบทั้งด้านอุปทาน (Supply factors) และด้านอุปสงค์ (Demand factors) ปัจจัยทางด้านอุปทานหมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าและบริการท่องเที่ยวที่จัดสรรไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยด้านอุปสงค์นั้นหมายถึงนักท่องเที่ยว (Inskeep , 2001) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสปาของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา กระบี่ เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณภาพในการขยายผลงานวิจัยทางด้านสปาในโอกาสต่อไป และในขณะเดียวกันผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัจจัยทางด้านอุปทาน คือ ผู้ประกอบการสถานบริการสปาทั้ง เดย์สปาหรือสแตนดอล (Day Spa/ Stand-

Alone Spa) และรีสอร์ทหรือโฮเต็ลสปา (Resort/Hotel Spa) ในแง่ของความพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา เพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.1.2 ความสอดคล้องกับเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของชุดโครงการธนาคารข้อมูล เพื่อการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

โครงการวิจัยนี้มีผลสอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนอย่างชัดเจนในแง่ของการสำรวจผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงสปา และสำรวจความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้ง 3 จังหวัด ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่และยังเป็นข้อมูลบ่งชี้ถึงความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้ง 3 จังหวัด ซึ่งนักวางแผนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของ 3 จังหวัดนี้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประกอบเพื่อวางแผนการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังเป็นการศึกษาวิเคราะห์และเก็บข้อมูลเชิงลึกทั้งจากนักท่องเที่ยว (Guests) และผู้ประกอบการสถานบริการสปา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสปา (Host) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความพร้อม มุมมอง และความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่

1.2 นิยามศัพท์

สปา ในการวิจัยครั้งนี้ คำจำกัดความของคำว่า “สปา” จะเป็นการผสมผสานกันจากทั้งอเมริกาและยุโรปเนื่องจากสปาสามารถเป็นได้ทั้งแหล่งท่องเที่ยวหรือแม้แต่สินค้าและบริการสปาทั้งในโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ และรวมถึงคำจำกัดความสปาที่ให้ไว้โดยกระทรวงสาธารณสุข (2546) ที่ว่า “สปา คือ สถานที่ที่มีบริการด้วยน้ำ – น้ำแร่ น้ำทะเล น้ำลำธาร น้ำสระ น้ำอาบ อบไอน้ำ อบสมุนไพร

นวดตัว นวดด้วยน้ำ ประคบตัวด้วยน้ำ หมักด้วยโคลน ออกกำลังกายในน้ำ ฯลฯ รวมความคือ การบริการที่ใช้น้ำเป็นปัจจัยหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสุขภาพ บำบัดโรค ฟื้นฟูสุขภาพอย่างไรอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด”

รีสอร์ทสปา หมายถึง สินค้าหรือบริการทางด้านสปาที่มีอยู่ในโรงแรม หรือรีสอร์ท

เดย์สปา จะหมายถึงสินค้าหรือบริการทางด้านสปาที่มีได้ตั้งอยู่ภายในโรงแรม และรีสอร์ท หรือสถานที่ที่มีบริการห้องพักรักษาสำหรับค้างคืน

การท่องเที่ยวเชิงสปา หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้สินค้าและบริการทางด้านสปา

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปา หมายถึง ประสิทธิภาพ ความพร้อม และความสามารถของสถานประกอบการสปาในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาข้อมูลของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสปา ในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

1.3.2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว (Tourist demand) สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

1.3.3 เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของสถานประกอบการสปาทั้ง Day Spa หรือ Stand-Alone Spa และ Resort/Hotel Spa

1.4 คำถามหลักของการวิจัย

สปาจะเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยว หรือจะเป็นจุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ให้กับทั้ง 3 จังหวัดได้หรือไม่ หรือจะเป็นเพียงตัวเพิ่มมูลค่าทางสินค้า (Value Added) เท่านั้น การตอบคำถามดังกล่าวควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาวิจัยที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสปาอย่างจริงจังยังมีไม่มากนัก ส่งผลให้ข้อมูลเกี่ยวกับสปายังมีอยู่น้อยไม่เพียงพอต่อการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปานในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา กระบี่ เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณภาพในการขยายผลงานวิจัยทางด้านสปาในอนาคตต่อไป

1.5 ขอบเขตการศึกษา

- 1.5.1 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการใน Resort/Hotel spa และ Day spa/ Stand-alone spa ในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
- 1.5.2 ผู้ประกอบการด้านสปา ทั้ง Day Spa และ Resort/Hotel Spa ในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการท่องเที่ยว

นับตั้งแต่การท่องเที่ยวได้ถือกำเนิดขึ้นได้ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายมหาศาลต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวนั้นมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมันและมีการพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (Swarbrooke and Horner, 1999) นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่ายุคที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวคือ ยุคหลังปฏิวัติอุตสาหกรรม เนื่องจากผู้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเวลาว่าง (free time) มากขึ้นทำให้มีเวลาสนใจกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และความเป็นไปของโลกมากขึ้นด้วยเช่นกัน ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกับการมีเวลาว่างมากขึ้นของคนในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหรือไม่ อะไรเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทำไมคนถึงต้องการท่องเที่ยว (Why do people want to travel?) เกิดคำถามขึ้นมากมายให้นักวิจัยได้ค้นคว้าหาคำตอบ จากการวิจัยค้นคว้าพบว่าแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว (travel motivators) เป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนต้องการท่องเที่ยว นอกจากนี้แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวยังเป็นแรงกระตุ้นภายในที่ก่อให้เกิดความต้องการพื้นฐานทางการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน (Cooper และคณะ, 1998)

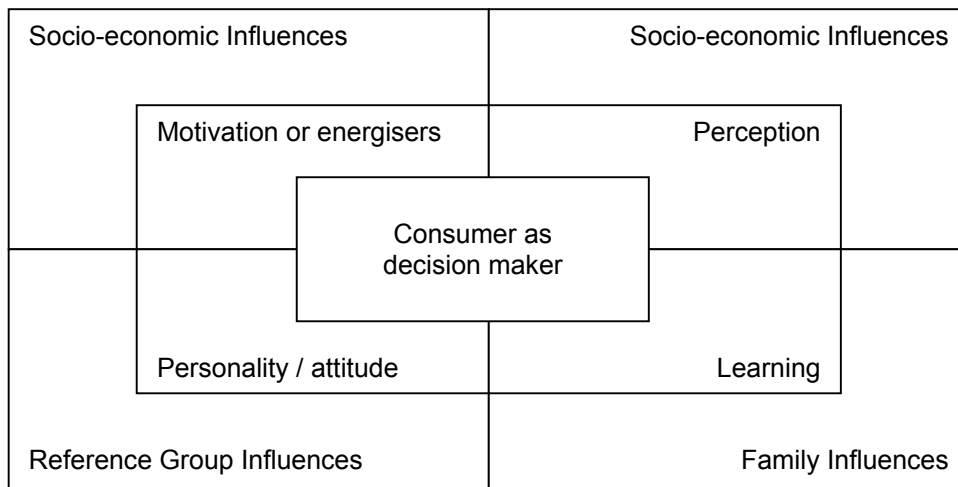
แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว (Travel Motivators) สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ

[McIntosh, Goeldner and Ritchie (1995) อ้างใน Cooper และคณะ, 1998] ดังนี้

1. แรงจูงใจที่เกี่ยวกับร่างกายและกายภาพ (Physical Motivators) กล่าวคือเป็นแรงจูงใจที่เกี่ยวกับความต้องการให้มีร่างกายและจิตใจที่แจ่มใส หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าแรงจูงใจที่เกี่ยวกับร่างกายและกายภาพนั้นเน้นถึงความต้องการด้านสุขภาพเป็นหลัก (health purpose) ทั้งนี้ยังรวมถึงความเพลิดเพลินใจและความต้องการทางด้านกีฬาด้วยเช่นกัน
2. แรงจูงใจที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Motivators) กล่าวคือเป็นความต้องการที่จะเรียนรู้และรับรู้สิ่งใหม่ๆ ในสถานที่อื่นหรือประเทศอื่นๆ เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต และศิลปะ
3. แรงจูงใจที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Motivators) หมายถึงความต้องการที่จะพบเพื่อนใหม่และรวมถึงการเชื่อมเยื่อเพื่อนเก่าและญาติๆ ตลอดจนการเสาะหาประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมเดิมๆ
4. แรงจูงใจที่เกี่ยวกับสถานภาพและเกียรติยศชื่อเสียง (Status and Prestige Motivators) หมายถึงความต้องการการยอมรับทางสังคม และความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง เช่น การไปศึกษาต่อ การทำกิจกรรมยามว่างที่แสดงออกถึงสถานะทางสังคมได้เป็นอย่างดี หรือการทำกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้น

นอกจากแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวแล้ว การรับรู้ ประสบการณ์ในอดีตและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางซึ่งสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวคือ ปัจจัยด้านอุปสงค์ (Demand factors) ซึ่งประกอบไปด้วย แรงจูงใจ (Motivations) การรับรู้ (Perceptions) ประสบการณ์ที่เคยมีมา (Previous experiences) และความ

คาดหวังของนักท่องเที่ยว (Expectation of tourists) ตลอดจนอิทธิพลจากเศรษฐกิจทางสังคม อิทธิพลจากวัฒนธรรม และอิทธิพลจากครอบครัว ก็ล้วนเป็นตัวผลักดันให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เมื่อปัจจัยด้านอุปสงค์เกิดขึ้นและประกอบเข้ากับอิทธิพลต่างๆ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกใช้และเลือกซื้อสินค้าและบริการทางด้านการท่องเที่ยว หรือปัจจัยด้านอุปทาน (Supply factors) ของนักท่องเที่ยว ดังที่แสดงในแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 องค์ประกอบในการตัดสินใจของผู้บริโภค (Consumer decision-making framework) ที่มา Cooper C. และคณะ (1998)

2.1.2 ปัจจัยชี้ขาดต่อความต้องการการท่องเที่ยว (Determinant of demand for tourism)

Cooper และคณะ (1998) กล่าวว่าถึงแม้ว่าความต้องการเฉพาะบุคคลหรือแรงขับภายในเฉพาะบุคคลจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความต้องการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ความสามารถที่จะเดินทางท่องเที่ยวยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นอีกหลายๆอย่าง และจะต้องสัมพันธ์กันทั้งแรงขับจากภายในเฉพาะบุคคลและปัจจัยทางด้านอุปทาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่เป็นปัจจัยชี้ขาดต่อความต้องการการท่องเที่ยว และยังแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของความเป็นไปได้ (Parameters of possibility) สำหรับ

บุคคลอีกด้วย เช่นความจำกัดทางด้านรายได้ที่มีผลต่อการร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งตัวรายได้เองก็จะขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน ระดับการศึกษา บุคลิกภาพ ฯลฯ

เมื่อมีการตัดสินใจเลือกใช้สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว หรือการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ความสามารถที่จะเดินทางจะถูกพิจารณาจากขอบเขตกว้างๆของปัจจัยที่สัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. Lifestyle ประกอบไปด้วยรายได้และอาชีพการงาน (income and employment) วันว่าง (holiday entitlement) ระดับการศึกษาและความสามารถในการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง (education and mobility) เพศและเชื้อชาติ (Race and gender)
2. Life cycle ขอบเขตที่ซึ่งอายุและภาวะ (age and domestic circumstances) ของแต่ละบุคคลส่งผลกระทบต่อทั้งจำนวนและชนิดของความต้องการการท่องเที่ยว เช่น คนโสดที่อาศัยอยู่คนเดียว ห่างไกลจากบ้านเกิด ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรมากมาย จะมีความต้องการในกิจกรรมสันทนาการ ความบันเทิงต่างๆ ตลอดจนถึงเสื้อผ้าของใช้ส่วนตัว และอื่นๆ มากกว่าคนที่มีการครอบครัวแล้ว เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสปา

2.2.1 คำจำกัดความ

ในทางประวัติศาสตร์ “สปา” จะหมายถึงสถานที่ที่มีน้ำและสามารถทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิง กิจกรรมสันทนาการต่างๆ ตลอดจนถึงการบำบัดรักษาด้วยความร้อนจากแหล่งน้ำนั้นๆ (Gilbert and Van De Weerdt, 1991) คำว่า “สปา” พัฒนามาจากวลีในภาษาละตินที่ว่า “Sanus per Aqua” หรือสุขภาพดีด้วยน้ำ (Good health through water) ซึ่งน้ำในที่นี้หมายถึงน้ำที่เกิดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

เช่น บ่อน้ำพุร้อน ซึ่งคนในสมัยก่อนเชื่อว่าเป็นของขวัญจากพระเจ้าเพราะสามารถช่วยให้เกิดความกระปรี้กระเปร่า และสามารถรักษาโรคได้ทุกชนิด (Tomseth, 2002)

อย่างไรก็ตาม ความหมายของสปาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในช่วงระหว่างปี 1970 ในแง่ของคำจำกัดความที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากกระแสความสนใจในเรื่องการดูแลสุขภาพสภาพที่เพิ่มขึ้นของคนทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา คำจำกัดความที่เพิ่มขึ้นทำให้ความหมายของคำว่าสปาขยายความรวมไปถึง รีสอร์ทที่ส่งเสริมสุขภาพ (health resorts) และสถานบันหรือศูนย์ที่ส่งเสริมทางด้านสุขภาพ ซึ่งคำจำกัดความที่ขยายเพิ่มขึ้นในแถบอเมริกาค่อนข้างจะแตกต่างไปจากความหมายของคำว่าสปาในแถบยุโรป

ในการวิจัยครั้งนี้ คำจำกัดความของคำว่าสปาจะเป็นการผสมผสานกันจากทั้งอเมริกาและยุโรป เนื่องจากสปาสามารถเป็นได้ทั้งแหล่งท่องเที่ยวหรือแม้แต่สินค้าและบริการสปาทั้งในโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้จะรวมถึงคำจำกัดความสปาที่ให้ไว้โดยกระทรวงสาธารณสุข (2546) ที่ว่า “สปา คือ สถานที่ที่มีบริการด้วยน้ำ – น้ำแร่ น้ำทะเล น้ำลำธาร น้ำสระ น้ำอาบ อบไอน้ำ อบสมุนไพร นวดตัว นวดด้วยน้ำ ประคบตัวด้วยน้ำ หมักด้วยโคลน ออกกำลังกายในน้ำ ฯลฯ รวมความคือการบริการที่ใช้น้ำเป็นปัจจัยหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสุขภาพ บำบัดโรค ฟื้นฟูสุขภาพอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด” อีกด้วย

2.2.2 ประเทศไทยกับการท่องเที่ยวเชิงสปา

ในช่วงปีคริสต์ศักราช 1993 โรงแรมโอเรียลเต็ลซึ่งเป็นโรงแรมที่ดีและเก่าแก่มากที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียได้เปิดดำเนินการบริการทางด้านสปาขึ้น ในช่วงเวลาเดียวกันนั่นเอง โรงแรมเวสติน

บันยันทรได้เปิดบริการทางด้านสปาเช่นเดียวกันภายใต้ชื่อ บันยันทรสปา พร้อมกับการถือกำเนิดของรีสอร์ทสปาแห่งแรกในประเทศไทยคือ ชิวาสม จนกระทั่งปลายปีคริสต์ศักราช 90 มีโรงแรมและรีสอร์ทหลายแห่งของไทยได้เปิดบริการทางด้านสปา ทั้งนี้สาเหตุหลักที่ทำให้โรงแรมและรีสอร์ทหลายแห่งในเวลานั้นเปิดบริการทางด้านสปาก็มาจากความเชื่อที่ว่าการลงทุนในหลายๆด้านหรือการให้บริการที่หลากหลายจะนำมาซึ่งความสำเร็จในธุรกิจและรอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 1997 ได้ ดังเช่นที่ แพทริก กรูเสด ได้กล่าวไว้ใน Agence France-Presses (2002) ว่า “ห้องที่เกินจำนวนมากในแต่ละโรงแรมและรีสอร์ทได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นสถานที่ให้บริการทางด้านสปา ซึ่งบริการทางด้านสปาเองก็เป็นตัวช่วยให้โรงแรมและรีสอร์ทนั้นๆ มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มลูกค้าจากต่างประเทศ” เขายังกล่าวต่อไปอีกว่า “โรงแรมและรีสอร์ทนั้นๆ คิดว่าวิธีนี้จะช่วยให้ขายห้องได้มากขึ้น และมันก็เป็นดังที่พวกเขาคาดการณ์ไว้” จากเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้เองที่ทำให้อุตสาหกรรมหรือธุรกิจทางด้านสปาในประเทศไทยมีการพัฒนาดังแต่นั้นเป็นต้นมา

การนวดแบบไทยหรือ “การนวดแผนโบราณ” ซึ่งถือกำเนิดเกิดขึ้นเมื่อ 2,500 ปี มาแล้วนั้น คือการผสมผสานระหว่างโยคะและเทคนิคการนวดโดยใช้มือเพื่อให้เกิดความสมดุลของพลังงานภายในร่างกายด้วยวิธีการกดจุดและตัดตน การนวดแบบไทยได้รับความนิยมสูงสุดในช่วง 200 ปี ที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) มีพระราชดำริที่จะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการนวดแบบไทยให้แพร่หลาย จึงมีรับสั่งให้แกะสลักหินเป็นท่าต่างๆที่ใช้ในการนวด และให้จัดตั้งไว้ในบริเวณวัดโพธิ์จวบจนกระทั่งปัจจุบัน จากประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของการนวดแบบไทย ประกอบกับอากาศที่อบอุ่นตลอดทั้งปี และทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ตลอดจนความมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีของคนไทย ทำให้ธุรกิจทางด้านสปาในไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และมีการกระจายตัวอย่างต่อเนื่องตลอดมา

นอกจากนี้จากมุมมองอันยาวไกลของนักลงทุนทางด้านสปาที่ได้ผสมผสานความล้ำเลิศแบบเก่าเข้ากับทรินเมนต์แบบใหม่ยิ่งทำให้สปากลายเป็นการบริการที่ล้ำเลิศ และเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งสปาดังกล่าวได้เปิดบริการอยู่มากมายโดยเฉพาะตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เช่น ภูเก็ต และพัทยา (Phuket Spa Outlook, 2002) ด้านผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operators) ได้รวมสปาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการขายแบบแพคเกจทัวร์สำหรับโปรแกรมพักผ่อนตามแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลต่างๆในไทย ดังนั้นจึงทำให้โรงแรมและรีสอร์ทหลายแห่งในจังหวัดภูเก็ตเปิดบริการด้านสปาขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่า “สปา” กลายเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก (Hotel Facilities) ขึ้นพื้นฐานที่ทุกโรงแรมและรีสอร์ทในภูเก็ตควรมี เพื่อการขยายและยกระดับตลาดของตนต่อไป ในขณะที่ธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตได้กลายเป็นธุรกิจที่อยู่ในความสนใจของนักลงทุนหลายท่าน จนมีการทำนายและคาดการณ์จากหลายๆแหล่งว่า ธุรกิจสปาในภูเก็ตจะมีการเปิดดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะก่อให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น และท้ายที่สุดแล้วอาจจะเกิดการตัดราคาและลดราคาลงมา หากไม่มีการจัดการที่ดี นอกจากนี้การเจริญเติบโตของธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ตยังส่งผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจสปาในแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น พังงา และกระบี่ ด้วยเช่นกัน

2.2.3 การพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงสปา (The development of Spa tourism)

2.2.3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism)

การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวในระยะสั้น การเดินทางไปเยี่ยมเยือนญาติและเพื่อนเก่า และยังสามารถอธิบายได้อีกหลายทางทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ระยะเวลา และข้อจำกัดอื่นๆ Burkart and Medlik (1981) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยหลายวัตถุประสงค์ไม่ว่าจะเป็น การเดินทางในวันหยุดพักผ่อน การเดินทางเพื่อธุรกิจ หรือการเดินทางที่เกิดจากความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เป็นพิเศษ ตลอดจนวัตถุประสงค์เฉพาะอื่นๆ ที่สามารถจำแนกได้เป็นการเดินทางไปเยี่ยมญาติหรือเพื่อน การเดินทางไปศึกษาต่อ การเดินทางเพื่อสุขภาพ การเดินทางด้วยสาเหตุทางศาสนา ฯลฯ

จากคำจำกัดความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า “สุขภาพ” (Health) นั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนเดินทาง จากสาเหตุดังกล่าวนี้เองที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวในบางแห่งได้พัฒนาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดูแลรักษาสุขภาพ (health-care facility) เพิ่มเติมจากจากสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว (tourist amenity) ที่มีอยู่เดิม โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ที่ตระหนักถึงความสำคัญในจุดนี้

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นความพยายามในการผสมผสานสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้ากับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในการดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยการ โปรโมตสินค้าและบริการในการดูแลรักษาสุขภาพเพิ่มเติมจากสินค้าและบริการที่มีอยู่เดิม นอกจากนี้ในเชิงการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนับว่าเป็นกลุ่มตลาดที่มีความสนใจพิเศษ (Special interest) ที่ไม่ใช่กลุ่มตลาดที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงปริมาณ (mass tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเน้นไปในเรื่องของ การดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง คุณภาพการบริการ และความพึงพอใจของลูกค้า

อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่ใช่กิจกรรมใหม่ทางด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าได้มีการเดินทางเพื่อสุขภาพมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น รีสอร์ทฤดูหนาวในเมืองนีช ประเทศฝรั่งเศส ที่มีมาตั้งแต่คริสต์ศักราช 1788 ซึ่งบันทึกของฝรั่งเศสกล่าวว่ารีสอร์ทฤดูหนาวในเมืองนีชนั้นเป็นแหล่งรวมของคนมีฐานะและคนในวงชั้นสูงของประเทศอังกฤษที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการดูแลรักษาสุขภาพ ในประเทศอังกฤษเองก็ได้มีการเปิดร้านที่ขายอาหารเพื่อ

สุขภาพด้วยเช่นกัน การให้บริการที่สะดวกสบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายและสะดวกสบาย เหมือนอยู่ในบ้านของตนเอง ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีการพัฒนาเรื่อยมา

นอกจากนี้นักวิจัยและนักวิชาการหลายท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้พัฒนามาจากการเดินทางเพื่อการรักษา (medical) พัฒนาต่อมาเป็นการเดินทางเพื่อดูแลสุขภาพ (health-care) จนกลายมาเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวในที่สุด (Chuwenwajehtam, 1997) สำหรับการเดินทางเพื่อการรักษานั้นจะเน้นโปรแกรมการรักษาที่พิเศษ หรือที่ไม่สามารถรักษาได้ในแหล่งพำนักของตน เช่น การผ่าตัดอวัยวะสำคัญ (major surgery) ส่วนการเดินทางเพื่อดูแลสุขภาพนั้นจะเน้นไปในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เช่น บริการการตรวจสุขภาพ (medical check-ups) การผ่าตัดกรณีเล็กๆ (minor surgery) และการบำบัดรักษาด้วยสมุนไพร เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นต้องประกอบไปด้วยเรื่องของการดูแลสุขภาพ และการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งปัจจัยทั้งสองอย่างนี้เองที่เป็นปัจจัยหลักในการดึงดูด หรือเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยว และยังช่วยพัฒนาแนวคิดการเดินทางเพื่อดูแลสุขภาพดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นอีกด้วย

2.2.3.2 การท่องเที่ยวเชิงสปา

สามารถกล่าวได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสปานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวก และการบำบัดรักษาหลายๆอย่างในการท่องเที่ยวเชิงสปานั้นสามารถหาได้ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

สปาในหลายๆแห่ง และในหลายๆรูปแบบมักจะเกิดอยู่ใกล้ๆกับแหล่งน้ำทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะ เป็นบ่อน้ำพุร้อน บ่อน้ำแร่ ธารน้ำร้อน บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่เกือบทุกทวีป เช่น หลายพื้นที่รอบๆ ทะเลแดง (Red Sea) ที่มีการพัฒนาเพื่อการรักษาโรคผิวหนังเรื้อรังด้วยความร้อน การนำประโยชน์ของ น้ำในมหาสมุทรมาใช้ในการรักษา หรือที่เรียกว่า Thalassotherapy นอกจากนี้ยังมีการนำสารกำมะถัน (Sulphur) ในน้ำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องของโรคหอบหืด และโรคติดต่อต่างๆ หรือการใช้ประโยชน์จาก ความเป็นกรดเป็นด่างตามแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆมาช่วยในเรื่องการลดอาการแพ้ต่างๆ เป็นต้น (Muqbil and Matthews-Sawyer, 2001) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เชิงสปา

ในอดีตชาวโรมันเรียนรู้การบำบัดด้วยน้ำและประโยชน์จากน้ำมาจากชาวกรีกโบราณ และได้ ก่อสร้างสถานที่เพื่อใช้ในการบำบัดรักษาตลอดจนเป็นที่หย่อนใจตามแหล่งน้ำธรรมชาติมากมายและ หลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน เช่น Roman Bath ในเมืองบาส ประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางดำนนี้ที่มีชื่อเสียงมาช้านาน เช่น Baden Baden ในเยอรมันนี Baths ในคูลินี ที่ปารีส เป็นต้น (Muqbil and Matthews-Sawyer, 2001)

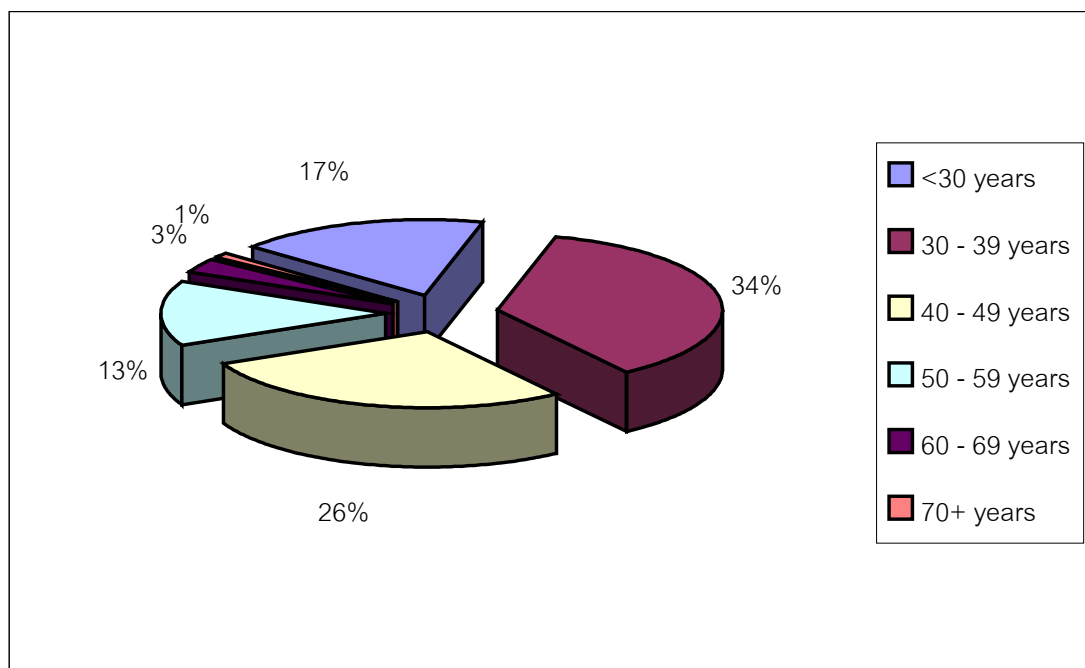
2.2.4 รูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสปา

ในปัจจุบันได้มีการผสมผสานความล้ำเลิศของแนวคิดเดิมด้านสปาเข้ากับการแนะนำการบำบัด แบบใหม่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจประเภทนี้ ตลอดจนความหลากหลายในการให้บริการ ดังที่ ISPA หรือ The International SPA Association ได้แบ่งรูปแบบการให้บริการด้านสปาเป็น 7 ประเภทคือ

1. คลับสปา (Club Spa) เป็นสถานบริการที่ให้บริการสปาพร้อมกับฟิตเนส และให้บริการแบบเช้าไป-เย็นกลับ โดยไม่มีการค้างคืนพักรวม
2. ครูซชิพสปา (Cruise Ship Spa) เป็นบริการสปาที่มีการให้บริการบนเรือท่องเที่ยว หรือเรือสำราญ มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นฟิตเนส การให้ความรู้เรื่องสุขภาพ และให้บริการด้านอาหารสุขภาพด้วย
3. เดย์สปา (Day Spa) มีรูปแบบคล้ายคลึงกับคลับสปา แต่จะให้บริการเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพแบบสปาเพียงอย่างเดียว
4. เดสติเนชันสปา (Destination Spa) เป็นสถานบริการสปาที่อยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ให้บริการสปาในระดับมืออาชีพ รวมถึงฟิตเนส กิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ตลอดจนการให้บริการสถานที่พักรวม นอกจากนี้การให้บริการด้านอาหารสุขภาพก็รวมอยู่ในสถานบริการสปาเหล่านี้ด้วยเช่นกัน
5. เมดิคอลสปา (Medical Spa) เป็นสถานบริการสปาอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะของการแพทย์ทางเลือก นอกจากกิจกรรมจะเน้นการผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจแล้วเมดิคอลสปายังมีวิธีการฟื้นฟูร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงคู่อ่อนเยาว์และช่วยในการบำบัดรักษาโรคด้วย
6. มินิรอล สปริง สปา (Mineral Spring Spa) เป็นสถานบริการสปาแบบดั้งเดิมที่ให้บริการอยู่ในหรืออยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวที่มีบ่อน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน
7. รีสอร์ท โฮเต็ล สปา (Resort/hotel Spa) เป็นสถานบริการสปาที่โรงแรมหรือสถานที่พักรวมที่เปิดให้บริการภายในบริเวณสถานที่ของตนเพื่อรองรับลูกค้าที่เข้าพักและบุคคลภายนอก การให้บริการมีอยู่ด้วยกันหลายอย่าง อาทิเช่น การให้บริการสปา ฟิตเนส และการให้บริการด้านอาหารสุขภาพ เป็นต้น

2.2.5 ทิศทางและแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสปา (Trend of Spa Tourism)

ในช่วงระยะเวลา 5 – 6 ปีที่ผ่านมาได้มีสถานบริการที่ให้บริการในรูปแบบของสปาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการให้บริการในรีสอร์ทและโรงแรมต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากกระแสนิยมของกลุ่มตลาด “Baby Boomers” และการตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาสุขภาพของคนๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งได้มีการศึกษาวิจัยถึงลักษณะของผู้ที่ใช้บริการสปาในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย Health Fitness Dynamics หรือ HFD (1998) ว่าผู้ที่ใช้บริการสปามากถึง 60 เปอร์เซ็นต์นั้นอยู่ในช่วงระหว่างอายุ 30 – 49 ปี ในขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 30 ปีนั้นมีสถิติการเข้าใช้บริการสปาอยู่ที่ 17 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติในปี 1992 และ 17 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือเป็นของกลุ่มลูกค้าที่อายุ 50 ปีหรือมากกว่า ดังที่แสดงในแผนภูมิที่ 2 HFD ยังคงรายงานต่อไปว่าสปาได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังว่าจะมีการให้บริการสปาตามสถานที่พักแรม สถานที่พักตากอากาศที่ตนจะเข้าไปใช้บริการ และไม่มีใครมองหรือคิดว่าการให้บริการสปาเป็นสิ่งที่หรูหราหรือมีเฉพาะในวงสังคมชั้นสูงอีกต่อไป

แผนภูมิที่ 2.2 ลักษณะของกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการสปาแบ่งตามกลุ่มอายุ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มา Health Fitness Dynamics, Inc. (1998)

คงไม่เป็นการง่ายในการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง และการมีจิตใจที่แจ่มใสเมื่อต้องเผชิญหน้ากับงานหนัก ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน สปาสามารถช่วยให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและจิตใจที่แจ่มใสแม้จะต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆในแต่ละวัน ดังนั้นสปาจึงกลายมาเป็นที่นิยมในสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการคาดการณ์จาก ISPA ว่าสปาจะขยายตัวอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในช่วงศตวรรษที่ 21 นี้ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. กระแสนิยมที่เพิ่มขึ้น (Growing Popularity) ทั้งนี้เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของสถานบริการสปาในสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มขึ้นจาก 30 แห่งในปี 1978 เป็น 250 แห่งในปี 2000 (cm.travelonline.com, 2001) ในสิงคโปร์เช่นเดียวกัน มีสถานบริการสปาเพียง 2 แห่งในปี 1994 และเพิ่มขึ้นถึง 23 แห่งในปัจจุบัน (Meerson, 2001)
2. การตระหนักถึงการดูแลสุขภาพและความนิยมในบริการฟิตเนส (Health and Fitness Trend) การประสบความสำเร็จของสถานบริการสปาที่ก่อให้เกิดการตระหนักถึงการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มตลาด Baby boomers ผู้ซึ่งต้องการคงความเยาว์วัย และความกระปรี้กระเปร่าไว้กับตัวให้นานที่สุด นอกจากนี้การตระหนักถึงคำตอบของการมีสุขภาพดีในระยะยาวที่จะต้องมาจากการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และดีต่อสุขภาพ ตลอดจนมีการผ่อนคลายอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ทำให้สปาได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว
3. การเพิ่มขึ้นของผู้ใช้บริการสปาในกลุ่มผู้ชาย (More Men Getting Hooked) จากการที่โปรแกรมฟิตเนส และกิจกรรมกลางแจ้งเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการของสถานบริการสปา ทำให้มีผู้ชายเข้ามาใช้บริการในสถานบริการสปาเพิ่มมากขึ้น

4. ความปรารถนาแบบใหม่ (New Aspirations) จากกระแสวัตถุนิยมในสังคมปัจจุบัน ทำให้หลายคนต้องการหลีกเลี่ยงจากกระแสเหล่านั้นเพื่อเติมเต็มจิตใจให้ดีขึ้น สป่าเองรับรู้ถึงความปรารถนานั้นจึงได้จัดโปรแกรมโยคะ การปฏิบัติจิตใจให้แจ่มใส และการปฏิบัติเพื่อพิจารณาจิตใจ ความรู้สึกของตนเอง เป็นต้น
5. การเพิ่มขึ้นของสถานบริการสปา (More SPAs to choose from) สถานบริการสปาไม่ได้เป็นเพียงบริการสปาที่มีกระแสนิยมเพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากความหลากหลาย และความแตกต่างในหลายๆด้านที่สถานบริการสปาเสนอให้แก่ลูกค้า ทำให้สถานบริการสปาได้รับความนิยมนิยม และขยายตัวอย่างรวดเร็ว ISPA คาดการณ์ว่าสปาไม่เพียงจะเจริญเติบโตตามสถานที่ท่องเที่ยวทางสปาเท่านั้น แต่จะมีการขยายตัวและเจริญเติบโตไปตาม รีสอร์ทสปา หรือสปาตามสถานที่พักผ่อนต่างๆ ตลอดจนศูนย์สปา และครูชีพสปาด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้จากการประชุม The Third Annual ISPA Asia Pacific Summit 2001 คาดการณ์ว่าสปาจะมีการขยายตัวเป็น 2 เท่าทุกๆ 4 ปีอีกด้วย จากข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสปาจะเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่จะก้าวเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รศ.ดร.สุรพจน์ วงศ์ใหญ่ (2547:26) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สักยภาพของสมุนไพรไทยเพื่อผลิตภัณฑ์ความงาม สุขภาพ และการส่งออก เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาสมุนไพรอย่างถูกต้องทิศทาง ซึ่งงานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับตลาดโลกของผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มต่างๆ เช่น อาหารเสริมสุขภาพ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสมุนไพร และยาจากสมุนไพร เป็นต้น พร้อมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพ และเกณฑ์ที่จำเป็นของผลิตภัณฑ์เหล่านี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาสมุนไพรไทยในรูปแบบสาร

สกัดเพื่อการส่งออกที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแบบต่างๆ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การวิจัยและพัฒนา สมุนไพรไทยที่ได้ผลดี ประหยัดต้นทุนในการพัฒนาและใช้เวลาสั้นที่สุด คือ การใช้ในรูปแบบสารสกัด หนายาบ (crude extract) โดยแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องต้องมีการประเมินในด้านคุณภาพเป็นอย่างน้อย

รศ.ดร.สุรพจน์ วงศ์ใหญ่ (2547:45) ได้กล่าวถึง สปาไทย – สายน้ำแห่งวิถีสุขภาพไทย มรดก และเสน่ห์แห่งตะวันออกกว่า สปาไทย คือ วิถีสุขภาพไทยที่ใช้สายน้ำบำบัดสุขภาพร่างกายให้สดชื่น แจ่มใส ผ่อนคลายมีความสุขกายสุขใจมาตั้งแต่อดีต อีกทั้งมีแหล่งน้ำธรรมชาติมากมายทั้งน้ำพุร้อนและ บ่อน้ำแร่ในภาคเหนือและภาคใต้ที่บรรพบุรุษของเราได้ใช้เป็นสถานที่รักษาสุขภาพตลอดมา ร่องรอย แห่งวิถีสุขภาพไทยที่สืบทอดเป็นองค์ความรู้อันชาญฉลาดที่สะสมมาในวิถีชีวิตสู่สมัยลูกหลาน จัดเป็น องค์รวมของระบบการป้องกันรักษาสุขภาพ ค้นพบได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง เช่น ศิลาจารึกของอาณาจักรขอมได้จารึกว่า ประมาณ พ.ศ. 1725 – 1729 พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงบำเพ็ญ พระราชกุศลตามความเชื่อในศาสนาพุทธ โดยสร้างโรงพยาบาลเรียก “อโรคยาศาลา” 120 แห่งใน บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงได้บันทึกว่า ทรงสร้างสวน สมุนไพรขนาดใหญ่บนเขาหลวงหรือเขาสรรพยา เพื่อให้ราษฎรได้เก็บสมุนไพรใช้รักษายามเจ็บป่วยใน อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในสมัยพระนารายณ์มหาราช พบบันทึกว่ามีระบบการจัดยาที่ชัดเจน และ มีการรวบรวมตำรับยาต่างๆ ขึ้น เรียกว่า ตำราพระโอสถพระนารายณ์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้พบจารึก ตำรับยา ฤๅษีคัดตน และตำรานวดไทยมาตามศาลาราย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม นอกจากนี้เมื่อ ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปก็ได้มีหมอลหลวงตามเสด็จด้วย รวมทั้ง ได้ถวายการนวดรักษาพระองค์ท่าน และพระราชอาคันตุกะในต่างประเทศด้วย ทำให้การนวดไทยเป็น ที่โปรดปราน และได้เผยแพร่ชื่อเสียงสรรพคุณตั้งแต่นั้นมา

ผศ.ศรีสมร กงพันธุ์ (2547:63) ได้กล่าวถึงสมุนไพรไทยว่า มีการใช้สมุนไพรในอาหารไทย เนื่องจากมีสรรพคุณทางยาที่ดี เครื่องเทศและสมุนไพรไทยที่ใช้ในอาหารไทยทำให้อาหารแต่ละจานมี

เอกลักษณ์ของตัวเองในเรื่องกลิ่น รส เช่น แกงจืดจะมีกลิ่นของผิวมะกรูด พะแนงจะหอมลูกผักชีคั่ว ทำให้อาหารนั้นมีกลิ่นหอม ชูรสชาติ ดับกลิ่นคาวของเนื้อสัตว์ และที่สำคัญไม่เพียงแต่ให้คุณค่าทางโภชนาการ ยังมีสรรพคุณทางยา เช่น ตะไคร้ในต้มยำกุ้ง ช่วยทำให้ท้องไม่อืด และได้แคลเซียม นอกจากนี้ยังมีอาหารไทยเฉพาะโรค เช่น ถั่วปวดเข้าต้องรับประทานอาหารที่ทำด้วยขิง โรคเก๊าท์ให้กินปลาเป็นหลักใช้ผักใบทำอาหารเอาขอดออก เอาเมล็ดออก เป็นต้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1.1 กระบวนการออกแบบเครื่องมือวิจัย

การเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของนักท่องเที่ยว(spa tourists' characteristic) เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสปา และความต้องการของนักท่องเที่ยว (Tourist demand) ในการท่องเที่ยวเชิงสปา การวิจัยครั้งนี้จึงใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการวิจัย

การเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการด้านสปาทั้ง Day spa และ Resort/Hotel Spa จะใช้สปา Check lists ที่ได้พัฒนามาจากแบบประเมินเพื่อรับรองและยกระดับมาตรฐานกิจการสปาเพื่อสุขภาพ ซึ่งจัดทำโดยชมรมธุรกิจสปาภูเก็ตและสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต และข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของสถานประกอบการสปาทั้ง Day Spa และ Resort/Hotel Spa ตลอดจนวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัจจุบันของสถานประกอบการสปาต่างๆ เหล่านี้ด้วยเช่นกัน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสปาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย ทำให้ยังไม่มีองค์กรใด หรือใครจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสปา และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการสปาไว้ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดพังงา และกระบี่ จากช่วงระยะแรกในการศึกษาวิจัยสามารถสรุปจำนวนสปาได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนเตียงสปา และรีสอร์ทสปาของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

จังหวัด	จำนวนสปา	
	เตียงสปา (แห่ง)	รีสอร์ทสปา (แห่ง)
ภูเก็ต	15	62
พังงา	0	15
กระบี่	4	19

ตารางที่ 3.2 จำนวนเตียงโดยเฉลี่ยในเตียงสปา และรีสอร์ทสปาของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

จังหวัด	จำนวนเตียงโดยเฉลี่ย	
	Day Spa (เตียง)	Resort/Hotel Spa (เตียง)
ภูเก็ต	18	8
พังงา	0	6
กระบี่	10	6

นอกจากนี้จากการศึกษาเบื้องต้นทำให้ทราบถึงการคิดคำนวณปริมาณนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยต่อวันของสถานบริการสปา ทั้งนี้และทั้งนั้นการคิดคำนวณดังกล่าวเป็นการคิดในเบื้องต้น เนื่องจากยังไม่มีใครหรือองค์กรใดเก็บรวบรวมข้อมูล หรือสถิติเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเชิงสปามาก่อน เพื่อให้การวิจัยดำเนินต่อไปได้ ทางผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีนี้ในการคิดคำนวณ ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

Day Spa: ภูเก็ต

จำนวนเตียงโดยเฉลี่ย x จำนวนชั่วโมงของการให้บริการต่อวัน (8 ชม./วัน) x 50% = จำนวนนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยต่อวัน

Resort/Hotel Spa: ภูเก็ต

จำนวนเตียงโดยเฉลี่ย x จำนวนชั่วโมงของการให้บริการต่อวัน (8 ชม./วัน) x 35% = จำนวน
นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยต่อวัน

หมายเหตุ

1. จำนวนเปอร์เซ็นต์ที่นำมาคำนวณในเคสสปานี้ของแต่ละจังหวัดจะมีจำนวนไม่เท่ากัน คือ
จังหวัดภูเก็ตจะใช้จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ต่อการบริการหนึ่งวัน และจังหวัดกระบี่จะใช้
จำนวน 70 เปอร์เซ็นต์ต่อการบริการหนึ่งวัน มาคำนวณ
2. จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ที่นำมาคำนวณในเคสสปานี้ ได้มาจากการสังเกตการณ์ (Observe)
โดยการสุ่ม เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่ของเคสสปาในจังหวัดภูเก็ตจะเดินทางมาในลักษณะ
ของคณะนักท่องเที่ยว (Group tour) ซึ่งใน 1 วัน หรือ 8 ชั่วโมงการให้บริการของสถาน
ประกอบการสปา เฉลี่ยการให้บริการอยู่ที่ประมาณ 4 ชั่วโมง หรือ 50 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้
นี้ยังขึ้นอยู่กับฤดูกาลการท่องเที่ยว (Seasons) อีกด้วยกล่าวคือ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
(High Season) นักท่องเที่ยวของเคสสปาเข้ามาใช้บริการน้อยกว่าช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว
(Low Season) แต่เมื่อคิดเฉลี่ยแล้วทั้งปี จำนวนเปอร์เซ็นต์การให้บริการที่นำมาคำนวณต่อ
วันจะอยู่ที่ 50 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเคสสปาในจังหวัดกระบี่ ลูกค้าส่วนใหญ่จะเดินทางมา
เองมากกว่าเดินทางมาในลักษณะของคณะนักท่องเที่ยว (Group tour) ดังนั้นจำนวนชั่วโมง
บริการโดยเฉลี่ยต่อวันจะอยู่ที่ประมาณ 6 ชั่วโมง หรือ 70 เปอร์เซ็นต์

3. สำหรับรีสอร์ทสปาจะใช้จำนวนเปอร์เซ็นต์สูงสุดของแคปเจอร์เรต (Capture rate)¹ คือ 35 เปอร์เซ็นต์มาคำนวณ ซึ่งแคปเจอร์เรต (Capture rate) ของรีสอร์ทสปาจะอยู่ที่ 20 – 35 เปอร์เซ็นต์

4. ที่มาของการคิดคำนวณ ได้มาจากการศึกษาเบื้องต้นจากชมรมธุรกิจสปาภูเก็ต

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการในสถานประกอบการสปาตลอดทั้งปีของแต่ละจังหวัดได้ดังนี้

ตารางที่ 3.3 จำนวนนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการในสถานประกอบการสปาตลอดทั้งปีของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

จังหวัด	จำนวนนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย		ร้อยละ	
	Day Spa	Resort/Hotel Spa	Day Spa	Resort/Hotel Spa
ภูเก็ต	388,800	499,968	82.82	70.85
พังงา	0	90,720	0	12.86
กระบี่	80,640	114,912	17.18	16.29
รวม	469,440	705,600	100	100

หมายเหตุ ในที่นี้กำหนดให้ 1 ปีมี 360 วัน

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของ Yamanae (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคาดเคลื่อน ในกรณีนี้ ใช้ร้อยละ 5 ดังนั้น ค่า e = 0.05

¹ Capture Rate คือ อัตราความคาดหวังของจำนวนผู้เข้าพักที่จะมาใช้บริการสปา อัตรามาตรฐานเฉลี่ยขั้นต่ำ คือ 20-35 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้เข้าพักแต่ละแห่ง

ดังนั้น เมื่อแทนค่าในสูตร กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการในสถานบริการ Day Spa และ Resort/Hotel Spa ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

$$n = \frac{469,440}{1 + 469,440(0.05)^2}$$

$$n = 399.66 \text{ หรือประมาณ } 400 \text{ คน}$$

$$n = \frac{705,600}{1 + 705,600(0.05)^2}$$

$$n = 399.78 \text{ หรือประมาณ } 400 \text{ คน}$$

และเมื่อเทียบอัตราส่วน จะได้จำนวนตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

จังหวัด	จำนวนนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย		ร้อยละ		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	Day Spa	Resort/Hotel Spa	Day Spa	Resort/Hotel Spa	Day Spa	Resort/Hotel Spa
ภูเก็ต	388,800	499,968	82.82	70.85	331	283
พังงา	0	90,720	0	12.86	0	52
กระบี่	80,640	114,912	17.18	16.29	69	65
รวม	469,440	705,600	100	100	400	400

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (qualitative method) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ซึ่งประกอบด้วยค่า Mean และ Percentage โดยโปรแกรม SPSS

3.3 เกณฑ์ในการวัดผลการศึกษา

การศึกษาถึงศักยภาพของสถานประกอบการสปา ผู้วิจัยได้ใช้สปาเช็คลิสเป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยมุ่งเน้นสองประเด็นหลัก คือ ศักยภาพในส่วนขององค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า และในส่วนปฏิบัติการ ลักษณะของสปาเช็คลิสเป็นแบบเลือกตอบพร้อมจัดลำดับความสำคัญ 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	เกณฑ์ศักยภาพ
มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก	5
มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ดี	4
มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง	3
มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี	2
มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ด้อย	1

เมื่อได้คะแนนรวมแล้วนำมาคิดค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับศักยภาพออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งศักยภาพของระดับคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	เป็นหลักเกณฑ์ที่มีศักยภาพสูง
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	เป็นหลักเกณฑ์ที่มีศักยภาพปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	เป็นหลักเกณฑ์ที่มีศักยภาพน้อย

บทที่ 4

ผลและการวิเคราะห์ผลการศึกษา

การสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษาในบทนี้จะแบ่งเป็นสองส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาจากทางด้านนักท่องเที่ยว (Guests)

- 4.1.1 ลักษณะนักท่องเที่ยวเคยส์สปาในจังหวัดภูเก็ต และกระบี่
- 4.1.2 ลักษณะนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
- 4.1.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเคยส์สปาในจังหวัดภูเก็ต และกระบี่
- 4.1.4 ความต้องการของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

4.2 ผลการศึกษาจากทางด้านผู้ประกอบการสปา (Hosts)

- 4.2.1 สถานประกอบการเคยส์สปาในจังหวัดภูเก็ต และกระบี่
- 4.1.2 สถานประกอบการรีสอร์ทสปา ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

ผลการศึกษาที่ได้จากนักท่องเที่ยว (Guests) จะใช้การวิเคราะห์ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้แจกจ่ายแบบสอบถามทั้งสิ้น 1,000 ชุด ได้กลับมาทั้งหมด 703 ชุด คิดเป็นร้อยละ 70.3 ใน ส่วนของผลการศึกษาจากทางด้านผู้ประกอบการสปา (Hosts) จะใช้การวิเคราะห์ผลการศึกษาจากสปา เช็คลิส (Spa Checklists)

4.1 ผลการศึกษาด้านนักท่องเที่ยว (Guests)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ภูเก็ต พังงา และกระบี่ ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาของทั้งสาม พื้นที่ด้วยเช่นกัน แบบสอบถามจะแบ่งเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ **ลักษณะนักท่องเที่ยว** ซึ่งจะประกอบไป

ด้วย เพศ อายุ ประเทศ รายได้ และอาชีพ ในส่วนที่สองจะเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่ง จะประกอบไปด้วย สาเหตุหลักและแรงจูงใจที่สำคัญในการเลือกเดินทาง ประสบการณ์การใช้บริการส ปา การรับรู้ และความคาดหวังต่อการบริการด้านสปา ตลอดจนความคิดเห็นที่มีต่อบริการสปาในเขต พื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ โดยผลการศึกษาที่ได้มีดังต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะของนักท่องเที่ยวเคย์สปา

ภูเก็ต

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการเคย์สปา เป็นผู้หญิง คิดเป็น อัตราส่วนร้อยละ 73 จากจำนวนนักท่องเที่ยว 297 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 25-34 ปี และมีการศึกษาอยู่ใน เกณฑ์ที่ดี คือ ระดับปริญญาตรี ดังแสดงในตารางที่ 4.1 – 4.3

ตารางที่ 4.1 เพศของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	81	27.3
หญิง	216	72.7

ตารางที่ 4.2 อายุของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15-24 ปี	76	25.6
25-34 ปี	141	47.5
35-44 ปี	73	24.6
45-54 ปี	7	2.4

ตารางที่ 4.3 การศึกษาของนักท่องเที่ยวเคย์สปา ในจังหวัดภูเก็ต

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประกาศนียบัตร	89	32.4
ปริญญาตรี	144	52.4
ปริญญาโท	14	5.1
อื่นๆ	28	10.2

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศแถบเอเชียตะวันออก และเป็นผู้ที่มีรายได้สูง คือ มากกว่า 80,000 บาท ต่อเดือน และเป็นที่น่าสนใจว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เป็น เจ้าของกิจการ และลูกจ้างในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า นักท่องเที่ยวเคย์สปาเป็นนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง ดังแสดงในตารางที่ 4.4 – 4.6

ตารางที่ 4.4 นักท่องเที่ยวเคย์สปาจากกลุ่มประเทศต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ต

กลุ่มประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	23	7.7
ยุโรป	26	8.8
อเมริกา	21	7.1
เอเชียตะวันออก	161	54.2
เอเชียใต้	14	4.7
ตะวันออกกลาง	33	11.1
แอฟริกา	12	4.0
อื่นๆ	7	2.4

ตารางที่ 4.5 รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวยุคเดียวสปา ในจังหวัดภูเก็ต

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10000	40	15.8
10000 - 17499	21	8.3
17500 - 19999	27	10.7
20000 - 34999	30	11.9
35000 - 49999	31	12.3
50000 - 64999	18	7.1
65000 - 79999	21	8.3
มากกว่า 80000	65	25.7

ตารางที่ 4.6 อาชีพของนักท่องเที่ยวยุคเดียวสปาในจังหวัดภูเก็ต

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	4	1.4
นักศึกษา	40	13.7
เจ้าของกิจการ	58	19.9
เสมียน/พนักงานขาย	17	5.8
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา	48	16.5
ลูกจ้าง	63	21.6
แม่บ้าน	12	4.1
อื่นๆ	49	16.8

กระบี่

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการเคย์สปา เป็นผู้หญิง คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 64.4 จากจำนวนนักท่องเที่ยว 59 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 25-34 ปี และมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ ระดับปริญญาตรี ดังแสดงในตารางที่ 4.7 – 4.9

ตารางที่ 4.7 เพศของนักท่องเที่ยวเดย์สเปา ในจังหวัดกระบี่

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	21	35.6
หญิง	38	64.4

ตารางที่ 4.8 อายุของนักท่องเที่ยวเดย์สเปา ในจังหวัดกระบี่

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15-24 ปี	9	15.3
25-34 ปี	38	64.4
35-44 ปี	9	15.3
45-54 ปี	2	3.4
55-64 ปี	1	1.7

ตารางที่ 4.9 การศึกษาของนักท่องเที่ยวเดย์สเปา ในจังหวัดกระบี่

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประกาศนียบัตร	16	27.6
ปริญญาตรี	34	58.6
ปริญญาโท	8	13.8

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวเดย์สเปาในจังหวัดกระบี่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวจากประเทศแถบยุโรปในจำนวนอัตราส่วนที่เท่ากัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลมีช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับช่วง Low Season ของจังหวัดกระบี่ นักท่องเที่ยวเดย์สเปาในจังหวัดกระบี่เป็นผู้ที่มีกำลังซื้อสูงเนื่องจากมีรายได้ มากกว่า 80,000 บาท ต่อเดือน และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เจ้าของกิจการ และลูกจ้าง ตลอดจนตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.10 – 4.12

ตารางที่ 4.10 นักท่องเที่ยวที่เคยสปาจากกลุ่มประเทศต่างๆ ในจังหวัดกระบี่

กลุ่มประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	20	33.9
ยุโรป	20	33.9
อเมริกา	8	13.6
เอเชียตะวันออก	4	6.8
เอเชียใต้	4	6.8
ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์	2	3.4
แอฟริกา	1	1.7

ตารางที่ 4.11 รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวเคยสปา ในจังหวัดกระบี่

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10000	2	4.0
20000 - 34999	11	22.0
35000 - 49999	5	10.0
50000 - 64999	4	8.0
65000 - 79999	9	18.0
มากกว่า 80000	19	38.0

ตารางที่ 4.12 อาชีพของนักท่องเที่ยวเคยสปา ในจังหวัดกระบี่

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	5	8.6
นักศึกษา	2	3.4
เจ้าของกิจการ	11	19.0
เสมียน/พนักงานขาย	9	15.5
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา	18	31.0
ลูกจ้าง	10	17.2
อื่นๆ	3	5.2

4.1.2 ลักษณะของนักท่องเที่ยววีรสรุทสปลา

ภูเก็ต

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยววีรสรุทสปลาของจังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 66 จากจำนวนนักท่องเที่ยว 179 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 25-34 ปี และมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ ระดับปริญญาตรี ดังแสดงในตารางที่ 4.13 – 4.15

ตารางที่ 4.13 เพศของนักท่องเที่ยววีรสรุทสปลา ในจังหวัดภูเก็ต

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	60	34.1
หญิง	116	65.9

ตารางที่ 4.14 อายุของนักท่องเที่ยววีรสรุทสปลา ในจังหวัดภูเก็ต

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15-24 ปี	15	8.4
25-34 ปี	87	48.9
35-44 ปี	51	28.7
45-54 ปี	16	9.0
55-64 ปี	6	3.4
มากกว่า 64 ปี	3	1.7

ตารางที่ 4.15 การศึกษาของนักท่องเที่ยววีรสรุทสปลา ในจังหวัดภูเก็ต

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประกาศนียบัตร	50	30.3
ปริญญาตรี	74	44.8
ปริญญาโท	28	17.0
ปริญญาเอก	9	5.4
อื่นๆ	4	2.4

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยววีรสรอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาตินิยุโรป ชาวไทยและเอเชียตะวันออก ลดหลั่นตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีรายได้สูง คือ มากกว่า 80,000 บาท ต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ และลูกจ้าง ดังแสดงในตารางที่ 4.16 – 4.18

ตารางที่ 4.16 นักท่องเที่ยววีรสรอร์ทสปาจากกลุ่มประเทศต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ต

กลุ่มประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	38	21.2
ยุโรป	47	26.3
อเมริกา	16	8.9
เอเชียตะวันออก	32	17.9
เอเชียใต้	16	8.9
ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์	19	10.6
ตะวันออกกลาง	3	1.7
แอฟริกา	8	4.5

ตารางที่ 4.17 รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยววีรสรอร์ทสปา ในจังหวัดภูเก็ต

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10000	9	6.0
10000 - 17499	12	8.0
17500 - 19999	2	1.3
20000 - 34999	11	7.3
35000 - 49999	6	4.0
50000 - 64999	5	3.3
65000 - 79999	15	10.0
มากกว่า 80000	90	60.0

ตารางที่ 4.18 อาชีพของนักท่องเที่ยวยุโรปในจังหวัดภูเก็ต

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	10	5.8
นักศึกษา	6	3.5
เจ้าของกิจการ	52	30.1
เสมียน/พนักงานขาย	9	5.2
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา	33	19.1
ลูกจ้าง	50	28.9
แม่บ้าน	11	6.4
เกษตรกร	1	0.6
อื่นๆ	1	0.6

พังงา

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวยุโรปของจังหวัดพังงาทั้งเพศหญิงและเพศชายมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 56 จากจำนวนนักท่องเที่ยวยุโรป 75 คน และมีอายุระหว่าง 25-44 ปี และมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ ระดับปริญญาตรี ดังแสดงในตารางที่ 4.19 – 4.21

ตารางที่ 4.19 เพศของนักท่องเที่ยวยุโรปในจังหวัดพังงา

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	33	44.0
หญิง	42	56.0

ตารางที่ 4.20 อายุของนักท่องเที่ยววีรส์อร์ทสปา ในจังหวัดพังงา

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15-24 ปี	10	13.5
25-34 ปี	23	31.1
35-44 ปี	22	29.7
45-54 ปี	14	18.9
55-64 ปี	5	6.8

ตารางที่ 4.21 การศึกษาของนักท่องเที่ยววีรส์อร์ทสปา ในจังหวัดพังงา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประกาศนียบัตร	16	22.2
ปริญญาตรี	37	51.4
ปริญญาโท	14	19.4
ปริญญาเอก	2	2.8
อื่นๆ	3	4.2

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยววีรส์อร์ทสปาในจังหวัดพังงาส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ยุโรปและเอเชียตะวันออก ลดหลั่นตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เป็นผู้มีรายได้อีก คือ มากกว่า 80,000 บาท ต่อเดือน และส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการ ดังแสดงในตารางที่ 4.22 – 4.24

ตารางที่ 4.22 นักท่องเที่ยววีรส์อร์ทสปาจากกลุ่มประเทศต่างๆ ในจังหวัดพังงา

กลุ่มประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	32	42.7
ยุโรป	22	29.3
อเมริกา	4	5.3
เอเชียตะวันออก	13	17.3
เอเชียใต้	2	2.7
ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์	1	1.3
แอฟริกา	1	1.3

ตารางที่ 4.23 รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา ในจังหวัดพังงา

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10000	3	4.2
10000 - 17499	2	2.8
17500 - 19999	1	1.4
20000 - 34999	2	2.8
35000 - 49999	2	2.8
50000 - 64999	4	5.6
65000 - 79999	8	11.1
มากกว่า 80000	50	69.4

ตารางที่ 4.24 อาชีพของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา ในจังหวัดพังงา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	11	14.7
นักศึกษา	3	4.0
เจ้าของกิจการ	20	26.7
เสมียน/พนักงานขาย	8	10.7
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา	15	20.0
ลูกจ้าง	14	18.7
แม่บ้าน	2	2.7
อื่นๆ	2	2.7

อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่านักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาใช้บริการสปาเป็นจำนวนมากกว่าชนชาติยุโรป ซึ่งเป็นตลาดหลักของจังหวัดพังงา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระยะเวลาการเก็บข้อมูลที่มีช่วงคาบเกี่ยวกับช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low season) ของจังหวัดพังงา จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาจังหวัดพังงามากเป็นพิเศษ

กระบี่

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยววีรสิทธ์สปาของจังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่ เป็นผู้หญิง คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 60 จากจำนวนนักท่องเที่ยว 93 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 25-34 ปี และมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ ระดับปริญญาตรี ดังแสดงในตารางที่ 4.25 – 4.27

ตารางที่ 4.25 เพศของนักท่องเที่ยววีรสิทธ์สปา ในจังหวัดกระบี่

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	37	39.8
หญิง	56	60.2

ตารางที่ 4.26 อายุของนักท่องเที่ยววีรสิทธ์สปา ในจังหวัดกระบี่

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
15-24 ปี	10	10.8
25-34 ปี	52	55.9
35-44 ปี	13	14.0
45-54 ปี	15	16.1
55-64 ปี	1	1.1
มากกว่า 64 ปี	2	2.2

ตารางที่ 4.27 การศึกษาของนักท่องเที่ยววีรสิทธ์สปา ในจังหวัดกระบี่

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประกาศนียบัตร	18	20.0
ปริญญาตรี	59	65.6
ปริญญาโท	12	13.3
ปริญญาเอก	1	1.1

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยววีรสิทธ์สปาในจังหวัดกระบี่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวยุโรป และชาวไทย ลดหลั่นตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีรายได้สูง คือ มากกว่า 80,000 บาท

ต่อเดือน โดยประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 38.7 และ 30.1 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.28 – 4.30

ตารางที่ 4.28 นักท่องเที่ยววีรสิอร์ทสปาจากกลุ่มประเทศต่างๆ ในจังหวัดกระบี่

กลุ่มประเทศ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	26	28.0
ยุโรป	31	33.3
อเมริกา	7	7.5
เอเชียตะวันออก	16	17.2
เอเชียใต้	10	10.8
ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์	3	3.2

ตารางที่ 4.29 รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยววีรสิอร์ทสปา ในจังหวัดกระบี่

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10000	7	8.4
10000 - 17499	7	8.4
17500 - 19999	3	3.6
20000 - 34999	10	12.0
35000 - 49999	4	4.8
50000 - 64999	11	13.3
65000 - 79999	3	3.6
มากกว่า 80000	38	45.8

ตารางที่ 4.30 อาชีพของนักท่องเที่ยววีซ่าสป่า ในจังหวัดกระบี่

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	2	2.2
นักศึกษา	7	7.5
เจ้าของกิจการ	14	15.1
เสมียน/พนักงานขาย	3	3.2
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา	28	30.1
ลูกจ้าง	36	38.7
แม่บ้าน	2	2.2
อื่นๆ	1	1.1

4.1.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเดย์สป่า

ภูเก็ต

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดภูเก็ต ด้วยเหตุผลหลัก คือ การพักผ่อน โดยแรงจูงใจที่สำคัญ ในการเลือกเดินทางมาจังหวัดภูเก็ต คือ ราคา นอกจากนี้ ยังมีแรงจูงใจอื่นๆ เช่น สปา กิจกรรม การต้อนรับ สถานที่ และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเดินทาง ดังแสดงในตารางที่ 4.31 – 4.32

ตารางที่ 4.31 เหตุผลของการเดินทางของนักท่องเที่ยวเดย์สป่ามายังจังหวัดภูเก็ต

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เยี่ยมเพื่อนหรือญาติ	16	5.4
ธุรกิจ	4	1.3
พักผ่อน	267	89.9
อื่นๆ	10	3.4

ตารางที่ 4.32 แรงจูงใจของการเดินทางของนักท่องเที่ยวเดย์สไปมายังจังหวัดภูเก็ต

แรงจูงใจ	จำนวน (n=285)	ร้อยละ
ราคา	125	43.9
การต้อนรับ/การบริการ	92	32.3
อาหาร	13	4.6
สปา	96	33.7
กิจกรรม	96	33.7
สถานที่/บรรยากาศ	90	31.6
วัฒนธรรม	15	5.3
ช่วงเวลาที่เหมาะสม/วันว่าง	87	30.5
อื่นๆ	23	8.1

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การใช้บริการสปา 1-2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูล เกี่ยวกับบริการสปามาจากบริษัททัวร์ หลังจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ของเดย์สปา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการและผลิตภัณฑ์ ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ บริการที่ดี ราคาที่เหมาะสม และสปาที่รีทเม้นต์ที่ดี ดังแสดงในตารางที่ 4.33 – 4.35

ตารางที่ 4.33 ประสบการณ์การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	82	28.1
1-2 ครั้ง	129	44.2
3 – 4 ครั้ง	20	6.8
มากกว่า 4 ครั้ง	61	20.9

ตารางที่ 4.34 การรับรู้การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อนหรือญาติ	45	15.4
ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	44	15.1
บริษัททัวร์	140	47.9
โรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก	4	1.4
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	17	5.8
อื่นๆ	42	14.4

ตารางที่ 4.35 เหตุผลของความพึงพอใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

เหตุผล	จำนวน (n=282)	ร้อยละ
บริการดี	164	58.2
ราคาเหมาะสม	101	35.8
สปาทรูทเม้นท์ที่ดี	83	29.4
หาง่าย	25	8.9
การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี	66	23.4
อื่นๆ	9	3.2

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

ในส่วนของการความคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ สပါเช็คลิสต์ เฉพาะส่วนองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้ามาเป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล ซึ่งได้ผลแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.36 ความคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

องค์ประกอบของสถานประกอบการสปา	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.98
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	4.19
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	3.89
การบริการ	4.31
ผู้ให้บริการ	4.40

จากตารางที่ 4.36 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อบริการและผลิตภัณฑ์เดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะในเรื่องของผู้ให้บริการ และการบริการ ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.40 และ 4.31 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่านักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ตมีความประทับใจต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปา ในส่วนของการบริการมากที่สุด และคาดว่าจะกลับมาใช้บริการสปาอีก ดังผลที่แสดงในตารางที่ 4.37 – 4.38

ตารางที่ 4.37 ความประทับใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ต

ความประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์	85	29.4
การตกแต่ง	11	3.8
พนักงานนวด	46	15.9
การบริการ	122	42.2
กลิ่น	11	3.8
อื่นๆ	14	4.8

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นในการกลับมาใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาใน
จังหวัดภูเก็ต

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
จะกลับมา	255	91.4
จะไม่กลับมา	24	8.6

กระบี่

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดกระบี่ด้วยเหตุผลหลัก คือ การพักผ่อน โดยแรงจูงใจที่สำคัญ ในการเลือกเดินทางมาจังหวัดกระบี่ คือ สถานที่หรือบรรยากาศ นอกจากนี้ ยังมีแรงจูงใจอื่นๆ เช่น การต้อนรับหรือการบริการ สปา และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเดินทาง ดังแสดงในตารางที่ 4.39 – 4.40

ตารางที่ 4.39 เหตุผลของการเดินทางของนักท่องเที่ยวเคย์สปาไปยังจังหวัดกระบี่

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจ	2	3.4
ประชุม/สัมมนา	2	3.4
พักผ่อน	55	93.2

ตารางที่ 4.40 แรงจูงใจของการเดินทางของนักท่องเที่ยวเคย์สปาไปยังจังหวัดกระบี่

แรงจูงใจ	จำนวน (n=59)	ร้อยละ
ราคา	14	23.7
การต้อนรับ/การบริการ	32	54.2
อาหาร	3	5.1
สปา	19	32.2
กิจกรรม	15	25.4
สถานที่/บรรยากาศ	40	67.8
วัฒนธรรม	7	11.9
ช่วงเวลาที่เหมาะสม/วันว่าง	18	30.5

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวที่ไม่มีประสบการณ์การใช้บริการสปามาก่อน ก็มีประสบการณ์การใช้บริการสปา 1-2 ครั้ง มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันโดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูล เกี่ยวกับบริการสปา มาจากโรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก และหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ หลังจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ของเคย์สปา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการและผลิตภัณฑ์สปา ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ บริการที่ดี สปาที่รีเทนเมนต์ที่ดี การตกแต่งและบรรยากาศที่สวยงาม และราคาที่เหมาะสม ดังแสดงในตารางที่ 4.41 – 4.43

ตารางที่ 4.41 ประสบการณ์การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดกระบี่

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	23	39.0
1-2 ครั้ง	20	33.9
3 – 4 ครั้ง	1	1.7
มากกว่า 4 ครั้ง	15	25.4

ตารางที่ 4.42 การรับรู้การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดกระบี่

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อนหรือญาติ	8	13.6
ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	3	5.1
บริษัททัวร์	6	10.2
โรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก	18	30.5
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	14	23.7
อื่นๆ	10	16.9

ตารางที่ 4.43 เหตุผลของความพึงพอใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปา
ในจังหวัดกระบี่

เหตุผล	จำนวน (n=59)	ร้อยละ
บริการดี	47	79.7
ราคาเหมาะสม	26	44.1
สปาทรูหมั่นที่ที่ดี	30	50.8
หาง่าย	16	27.1
การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี	28	47.5

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

ในส่วนของการความคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ สປาเช็คลิสต์ เฉพาะส่วนองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้ามาเป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล ซึ่งได้ผลแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.44 ความคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดกระบี่

องค์ประกอบของสถานประกอบการสปา	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.81
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.78
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	4.10
การบริการ	4.26
ผู้ให้บริการ	4.36

จากตารางที่ 4.44 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อบริการและผลิตภัณฑ์เคย์สปาในจังหวัดกระบี่ อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะในเรื่องของผู้ให้บริการ และการบริการ ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.36 และ 4.26 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่านักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัดกระบี่ มีความประทับใจต่อบริการและผลิต
ภัณฑ์สปา ในส่วนของการบริการมากที่สุด และคาดว่าจะกลับมาใช้บริการสปาอีก ดังผลที่แสดงในตา
รางที่ 4.45 – 4.46

ตารางที่ 4.45 ความประทับใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาในจังหวัด
กระบี่

ความประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์	6	10.2
การตกแต่ง	4	6.8
พนักงานนวด	5	8.5
การบริการ	42	71.2
กลิ่น	2	3.4

ตารางที่ 4.46 ความคิดเห็นในการกลับมาใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวเคย์สปาใน
จังหวัดกระบี่

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
จะกลับมา	57	96.6
จะไม่กลับมา	2	3.4

4.1.4 ความต้องการของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปา

ภูเก็ต

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดภูเก็ต ด้วยเหตุผลหลัก คือ การพักผ่อน โดย
แรงจูงใจที่สำคัญ ในการเลือกเดินทางมาจังหวัดภูเก็ต คือ สถานที่หรือบรรยากาศ นอกจากนี้ ยังมีแรง
จูงใจอื่นๆ เช่น การต้อนรับหรือการบริการ สปา ราคา และวัฒนธรรม ดังแสดงในตารางที่ 4.47 – 4.48

ตารางที่ 4.47 เหตุผลของการเดินทางของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาไปยังจังหวัดภูเก็ต

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เยี่ยมเพื่อนหรือญาติ	4	2.2
สุขภาพ/ตรวจร่างกาย	1	0.6
ธุรกิจ	6	3.4
ประชุม/สัมมนา	6	3.4
พักผ่อน	158	88.8
อื่นๆ	3	1.7

ตารางที่ 4.48 แรงจูงใจของการเดินทางของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาไปยังจังหวัดภูเก็ต

แรงจูงใจ	จำนวน (n=179)	ร้อยละ
ราคา	59	33.0
การต้อนรับ/การบริการ	68	38.0
อาหาร	30	16.8
สปา	68	38.0
กิจกรรม	31	17.3
สถานที่/บรรยากาศ	116	64.8
วัฒนธรรม	42	23.5
ช่วงเวลาที่เหมาะสม/วันว่าง	35	19.6

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวที่ไม่มีประสบการณ์การใช้บริการสปามาก่อนมีสัดส่วนใกล้เคียงกับนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การใช้บริการสปามากกว่า 4 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบริการสปา มาจากโรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก หลังจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ของรีสอร์ทสปา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการและผลิตภัณฑ์ ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ บริการที่ดี สปา ทรีทเมนต์ที่ดี และการตกแต่งและบรรยากาศที่ดี ดังแสดงในตารางที่ 4.49 – 4.51

ตารางที่ 4.49 ประสิทธิภาพการให้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต

ประสิทธิภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	59	33.1
1-2 ครั้ง	39	21.9
3 – 4 ครั้ง	20	11.2
มากกว่า 4 ครั้ง	60	33.7

ตารางที่ 4.50 การรับรู้การให้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อนหรือญาติ	20	11.2
ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	14	7.8
บริษัททัวร์	17	9.5
โรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก	105	58.7
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	14	7.8
อื่นๆ	9	5.0

ตารางที่ 4.51 เหตุผลของความพึงพอใจต่อการให้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต

เหตุผล	จำนวน (n=178)	ร้อยละ
บริการดี	137	77.0
ราคาเหมาะสม	89	50.0
สปาที่ทันสมัยที่สุด	114	63.7
หาง่าย	56	31.5
การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี	98	55.1

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

ในส่วนของการความคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ สपाเช็คลิสต์ เฉพาะส่วนองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้ามาเป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล ซึ่งได้ผลแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.52 ความคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต

องค์ประกอบของสถานประกอบการสปา	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.77
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.97
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	3.90
การบริการ	4.19
ผู้ให้บริการ	4.36

จากตารางที่ 4.52 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อบริการและผลิตภัณฑ์รีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ตอยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะในเรื่องของผู้ให้บริการและการบริการ ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.36 และ 4.19 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ตมีความประทับใจต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปา ในส่วนของการบริการมากที่สุด และคาดว่าจะกลับมาใช้บริการสปาอีก ดังผลที่แสดงในตารางที่ 4.53 – 4.54

ตารางที่ 4.53 ความประทับใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต

ความประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์	25	14.0
การตกแต่ง	13	7.3
พนักงานนวด	42	23.5
การบริการ	89	49.7
กลิ่น	10	5.6

ตารางที่ 4.54 ความคิดเห็นในการกลับมาใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
จะกลับมา	177	98.9
จะไม่กลับมา	2	1.1

ในส่วนของการแนะนำเพิ่มเติมต่อผลิตภัณฑ์และบริการของสปา นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า ราคาของผลิตภัณฑ์และบริการสปาสูงเกินไป ระยะเวลาการให้บริการประจำวันที่สูงเกินไป และการรักษาความสะอาดของสถานประกอบการสปาที่ไม่ได้มาตรฐาน ตลอดจนความไม่หลากหลายของผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวอีกจำนวนหนึ่งมีความประทับใจ ในความเป็นมิตร กิริยามารยาทที่สุภาพนุ่มนวล และความเป็นกันเองของพนักงานสปา ตลอดจนการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพของพนักงานนวดของสถานประกอบการสปาต่างๆ

พังงา

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดพังงา ด้วยเหตุผลหลัก คือ การพักผ่อน โดยแรงจูงใจที่สำคัญ ในการเลือกเดินทางมาจังหวัดภูเก็ต คือ สถานที่หรือบรรยากาศ นอกจากนี้ ยังมีแรงจูงใจอื่นๆ เช่น การต้อนรับหรือการบริการ กิจกรรมยามว่าง และ ราคาค่าใช้จ่ายในตารางที่ 4.55 – 4.56

ตารางที่ 4.55 เหตุผลของการเดินทางของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาไปยังจังหวัดพังงา

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เยี่ยมเพื่อนหรือญาติ	2	2.7
ธุรกิจ	5	6.8
ประชุม/สัมมนา	23	31.5
พักผ่อน	43	58.9

ตารางที่ 4.56 แรงจูงใจของการเดินทางของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาไปยังจังหวัดพังงา

แรงจูงใจ	จำนวน (n=74)	ร้อยละ
ราคา	20	27
การต้อนรับ/การบริการ	28	37.8
อาหาร	8	10.8
สปา	18	24.3
กิจกรรม	21	28.4
สถานที่/บรรยากาศ	38	51.4
วัฒนธรรม	13	17.6
ช่วงเวลาที่เหมาะสม/วันว่าง	16	21.6
อื่นๆ	2	2.7

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การใช้บริการสปา 1-2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูล เกี่ยวกับบริการสปา มาจากโรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก หลังจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ของรีสอร์ทสปา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการและผลิตภัณฑ์ ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ บริการที่ดี สปาที่ทันสมัยที่ดี การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี และราคาที่เหมาะสมดังแสดงในตารางที่ 4.57 – 4.59

ตารางที่ 4.57 ประสบการณ์การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	18	24.3
1-2 ครั้ง	30	40.5
3 – 4 ครั้ง	7	9.5
มากกว่า 4 ครั้ง	19	25.7

ตารางที่ 4.58 การรับรู้การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อนหรือญาติ	8	10.8
ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	10	13.5
บริษัททัวร์	17	23.0
โรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก	31	41.9
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	6	8.1
อื่นๆ	2	2.7

ตารางที่ 4.59 เหตุผลของความพึงพอใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา

เหตุผล	จำนวน (n=75)	ร้อยละ
บริการดี	55	73.3
ราคาเหมาะสม	31	41.3
สปาที่ทันสมัยที่สุด	39	52.0
หาง่าย	25	33.3
การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี	39	52.0
อื่นๆ	1	1.3

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

ในส่วนของการคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ สปาเช็คลิสต์ เฉพาะส่วนองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้ามาเป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล ซึ่งได้ผลแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.60 การคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา

องค์ประกอบของสถานประกอบการสปา	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.60
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.82
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	3.86
การบริการ	4.00
ผู้ให้บริการ	4.19

จากตารางที่ 4.60 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อบริการและผลิตภัณฑ์รีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะในส่วนของผู้ให้บริการ และการบริการ ที่มีคะแนนเฉลี่ย 4.19 และ 4.00 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงามีความประทับใจต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปา ในส่วนของการบริการมากที่สุด และคาดว่าจะกลับมาใช้บริการสปาอีก ดังผลที่แสดงในตารางที่ 4.61 – 4.62

ตารางที่ 4.61 ความประทับใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา

ความประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์	14	18.9
การตกแต่ง	15	20.3
พนักงานนวด	18	24.3
การบริการ	26	35.1
กลิ่น	1	1.4

ตารางที่ 4.62 ความคิดเห็นในการกลับมาใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
จะกลับมา	70	97.2
จะไม่กลับมา	2	2.8

ในส่วนของคำแนะนำเพิ่มเติมต่อผลิตภัณฑ์และบริการของสปา นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า ราคาของผลิตภัณฑ์และบริการสปาสูงเกินไป การเข้าถึงสถานประกอบการสปาที่ยากลำบาก จำนวนพนักงานนวดที่ไม่เพียงพอ และพนักงานสปาควรมีความรู้ภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ตลอดจนความไม่หลากหลายของผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวอีกจำนวนหนึ่งมีความประทับใจ ในความเป็นมิตร กิริยามารยาทที่ สุภาพนุ่มนวล และความเป็นกันเองของพนักงานสปา ตลอดจนการให้บริการและสปาที่ทันทึ่มี คุณภาพ

กระบี่

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดกระบี่ด้วยเหตุผลหลัก คือ การพักผ่อน โดย แรงจูงใจที่สำคัญ ในการเลือกเดินทางมาจังหวัดกระบี่ คือ สถานที่หรือบรรยากาศ นอกจากนี้ ยังมีแรง จูงใจอื่นๆ เช่น การต้อนรับหรือการบริการ สปา และกิจกรรมยามว่าง ดังแสดงในตารางที่ 4.63 – 4.64

ตารางที่ 4.63 เหตุผลของการเดินทางของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาไปยังจังหวัดกระบี่

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เยี่ยมเพื่อนหรือญาติ	4	4.3
ธุรกิจ	3	3.2
ประชุม/สัมมนา	4	4.3
พักผ่อน	82	88.2

ตารางที่ 4.64 แรงจูงใจของการเดินทางของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาไปยังจังหวัดกระบี่

แรงจูงใจ	จำนวน (n=93)	ร้อยละ
ราคา	25	26.9
การต้อนรับ/การบริการ	39	41.9
อาหาร	13	14.0
สปา	33	35.5
กิจกรรม	26	28.0
สถานที่/บรรยากาศ	62	66.7
วัฒนธรรม	23	24.7
ช่วงเวลาที่เหมาะสม/วันว่าง	13	14.0
อื่นๆ	1	1.1

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์การใช้บริการสปา 1-2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูล เกี่ยวกับบริการสปา มาจากโรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก หลังจากการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ของรีสอร์ทสปา นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในบริการและผลิตภัณฑ์ ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ บริการที่ดี การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี สปาที่ทันสมัยที่ดี และราคาที่เหมาะสมดังแสดงในตารางที่ 4.65 – 4.67

ตารางที่ 4.65 ประสบการณ์การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	27	29.0
1-2 ครั้ง	37	39.8
3 – 4 ครั้ง	9	9.7
มากกว่า 4 ครั้ง	20	21.5

ตารางที่ 4.66 การรับรู้การใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อนหรือญาติ	7	7.5
ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	10	10.8
บริษัททัวร์	9	9.7
โรงแรมหรือรีสอร์ทที่พัก	49	52.7
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	8	8.6
อื่นๆ	10	10.8

ตารางที่ 4.67 เหตุผลของความพึงพอใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่

เหตุผล	จำนวน (n=93)	ร้อยละ
บริการดี	77	82.8
ราคาเหมาะสม	33	35.5
สปาที่ทันสมัยที่ดี	45	48.4
หาง่าย	28	30.1
การตกแต่งและบรรยากาศที่ดี	48	51.6

หมายเหตุ สามารถเลือกตอบได้หลายข้อ

ในส่วนของการคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ spa checklist เฉพาะส่วนองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้ามาเป็นเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล ซึ่งได้ผลแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.68 การคิดเห็นต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่

องค์ประกอบของสถานประกอบการสปา	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.74
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.86
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	3.72
การบริการ	4.09
ผู้ให้บริการ	4.32

จากตารางที่ 4.68 แสดงให้เห็นว่า การคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อบริการและผลิตภัณฑ์รีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่ อยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะในส่วนของผู้ให้บริการและ การบริการ ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.32 และ 4.09 ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่มีความประทับใจต่อบริการและผลิตภัณฑ์สปา ในส่วนของการบริการมากที่สุด และอัตราส่วนร้อยละ 100 จะกลับมาใช้บริการสปาอีก ดังผลที่แสดงในตารางที่ 4.69 – 4.70

ตารางที่ 4.69 ความประทับใจต่อการใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่

ความประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์	12	13.2
การตกแต่ง	13	14.3
พนักงานนวด	18	19.8
การบริการ	47	51.6
กลิ่น	1	1.1

ตารางที่ 4.70 ความคิดเห็นในการกลับมาใช้บริการและผลิตภัณฑ์สปาของนักท่องเที่ยวรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
จะกลับมา	91	100.0
จะไม่กลับมา	0	0.0

ในส่วนของคำแนะนำเพิ่มเติมต่อผลิตภัณฑ์และบริการของสปา นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า ราคาของผลิตภัณฑ์และบริการสปาสูงเกินไป และความไม่หลากหลายของผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวอีกจำนวนหนึ่งมีความประทับใจ ในความเป็นมิตร กิริยามารยาทที่สุภาพนุ่มนวล และความเป็นกันเองของพนักงานสปา ตลอดจนการให้บริการและสปาที่รรื่นรมย์ที่มีคุณภาพ

4.2 ผลการศึกษาด้านผู้ประกอบการสปา (Hosts)

4.2.1 สถานประกอบการเดย์สปา (Day Spa)

เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของสถานประกอบการสปา ผู้วิจัยได้ใช้สปาเชคคิสเป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยมุ่งเน้นสองประเด็นหลัก คือ ศักยภาพในส่วนขององค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ซึ่งจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้า ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า การบริการ และผู้ให้บริการ ส่วนที่สองศึกษาถึงศักยภาพขององค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในแง่ปฏิบัติการ ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ตลอดจนความปลอดภัยในการดำเนินงาน จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ภูเก็ต

จำนวนเดย์สปาที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 15 แห่ง ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 73 ของจำนวนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากในบางสถานประกอบการสปา ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปสอบถามข้อมูลได้

1) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ได้ผลการศึกษา ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.71 สักยภาพของสถานประกอบการเดย์สปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.41
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	2.81
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	2.97
การบริการ	3.78
ผู้ให้บริการ	3.73

จากตารางที่ 4.71 แสดงให้เห็นว่า เดย์สปาในจังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพสูงทั้งในด้านการบริการ และผู้ให้บริการ สำหรับในส่วนขององค์ประกอบสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยสำหรับลูกค้า นั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ ได้ผล การศึกษา ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.72 สักยภาพของสถานประกอบการเดย์สปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์	3.76
ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ	3.59
ความปลอดภัยในการดำเนินงาน	3.67

จากตารางที่ 4.72 แสดงให้เห็นว่า เดย์สปาในจังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพสูงในส่วนของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินงาน ตลอดจนในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงาน ด้วยเช่นกัน สำหรับห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ห้องเก็บวัตถุดิบ ห้องเตรียมวัตถุดิบ ห้อง เก็บผ้า ห้องพักผ่อนงาน และการจัดการกับสิ่งปฏิกูลต่างๆ มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สรุป จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า สถานประกอบการเคย์สปาในจังหวัดภูเก็ต มีศักยภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสปาได้เป็นอย่างดี

กระบี่

จำนวนเคย์สปาที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 4 แห่ง ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 4 แห่ง

1) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ได้ผลการศึกษาดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.73 ศักยภาพของสถานประกอบการเคย์สปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.25
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.15
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	3.15
การบริการ	4.50
ผู้ให้บริการ	3.82

จากตารางที่ 4.73 แสดงให้เห็นว่า เคย์สปาในจังหวัดกระบี่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านการบริการและผู้ให้บริการ โดยเฉพาะในเรื่องการให้บริการซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยถึง 4.50 นับว่าเป็นคะแนนที่สูงมากสำหรับในส่วนขององค์ประกอบสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยสำหรับลูกค้า นั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ ได้ผลการศึกษาดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.74 ศักยภาพของสถานประกอบการเคย์สปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์	4.07
ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ	3.45
ความปลอดภัยในการดำเนินงาน	2.09

จากตารางที่ 4.74 แสดงให้เห็นว่า เคย์สปาในจังหวัดกระบี่มีศักยภาพสูงในส่วนของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินงาน สำหรับในส่วนของห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ห้องเก็บวัตถุดิบ ห้องเตรียมวัตถุดิบ ห้องเก็บผ้า ห้องพักผ่อนงาน และการจัดการกับสิ่งปฏิกูลต่างๆ มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่ในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงานนั้นควรได้รับการปรับปรุงเนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ย 2.09 ซึ่งจัดอยู่ในระดับศักยภาพน้อย

สรุป จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า สถานประกอบการเคย์สปาในจังหวัดกระบี่ มีศักยภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสปาได้ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงานควรได้รับการปรับปรุง เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานประกอบการเคย์สปาโดยรวมในอนาคตได้

4.2.2 สถานประกอบการรีสอร์ทสปา (Resort Spa)

เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปา ผู้วิจัยได้ใช้สเปซเชคคิสเป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยมุ่งเน้นสองประเด็นหลัก คือ ศักยภาพในส่วนขององค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ซึ่งจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้า ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า การบริการ และผู้ให้บริการ ส่วนที่สองศึกษาถึงศักยภาพขององค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนปฏิบัติการ ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ตลอดจนความปลอดภัยในการดำเนินงาน จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ภูเก็ต

จำนวนรีสอร์ทสปาที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 62 แห่ง ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 58 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94 ของจำนวนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากในบางสถานประกอบการผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปสอบถามข้อมูลได้

1) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ได้ผลการศึกษาดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.75 ศักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.84
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.03
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	3.27
การบริการ	3.90
ผู้ให้บริการ	3.94

จากตารางที่ 4.75 แสดงให้เห็นว่า รีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพสูงทั้งในเรื่องขององค์ประกอบสถานที่ ด้านการบริการ และผู้ให้บริการ สำหรับในส่วน of สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยสำหรับลูกค้า นั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ ได้ผลการศึกษา ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.76 สักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์	3.99
ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ	3.82
ความปลอดภัยในการดำเนินงาน	3.69

จากตารางที่ 4.76 แสดงให้เห็นว่า ศักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการของจังหวัดภูเก็ตนั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินงาน ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ทั้งห้องเก็บวัตถุดิบ ห้องเตรียมวัตถุดิบ ห้องเก็บผ้า ห้องพักผ่อน และการจัดการกับสิ่งปฏิกูลต่างๆ ตลอดจนในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงานด้วยเช่นกัน

สรุป จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต มีศักยภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสปาได้เป็นอย่างดี

พังกา

จำนวนรีสอร์ทสปาที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 15 แห่ง ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 73 ของจำนวนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากในบางสถานประกอบการผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปสอบถามข้อมูลได้

1) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ได้ผลการศึกษา ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.77 ศักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.56
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.17
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	1.86
การบริการ	4.28
ผู้ให้บริการ	3.82

จากตารางที่ 4.77 แสดงให้เห็นว่า รีสอร์ททสปาในจังหวัดพังงามีศักยภาพสูงทั้งในด้านการบริการ และผู้ให้บริการ สำหรับในส่วนขององค์ประกอบสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้านั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับความปลอดภัยในการดำเนินงานนั้นควรได้รับการปรับปรุงเนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ย 1.86 ซึ่งจัดอยู่ในระดับศักยภาพน้อย

2) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ ได้ผลการศึกษา ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.78 ศักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ททสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์	3.67
ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ	2.73
ความปลอดภัยในการดำเนินงาน	1.97

จากตารางที่ 4.78 แสดงให้เห็นว่า รีสอร์ททสปาในจังหวัดพังงามีศักยภาพสูงในส่วนของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินงาน สำหรับห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ห้องเก็บวัตถุดิบ ห้องเตรียมวัตถุดิบ ห้องเก็บผ้า ห้องพักผ่อนงาน และการจัดการกับสิ่งปฏิกูลต่างๆ มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่ในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงานควรได้รับการปรับปรุงเนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ย 1.97 ซึ่งจัดอยู่ในระดับศักยภาพน้อย

สรุป จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงา มีศักยภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสปาได้ แต่ควรให้ความสำคัญมากขึ้นในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับลูกค้าและความปลอดภัยในการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลให้ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสปาในจังหวัดพังงามีศักยภาพมากขึ้นต่อไปในอนาคต

กระบี่

จำนวนรีสอร์ทสปาที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 19 แห่ง ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 19 แห่ง

1) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ได้ผลการศึกษาดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.79 ศักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
องค์ประกอบของสถานที่ให้บริการ	3.61
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับลูกค้า	3.50
ความปลอดภัยสำหรับลูกค้า	2.52
การบริการ	4.24
ผู้ให้บริการ	3.80

จากตารางที่ 4.79 แสดงให้เห็นว่า รีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านการบริการ และผู้ให้บริการ สำหรับในส่วนขององค์ประกอบสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยสำหรับลูกค้า นั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านองค์ประกอบของสถานประกอบการสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ ได้ผลการศึกษา ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 4.80 สักยภาพของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ

ศักยภาพด้าน	คะแนนเฉลี่ย
วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์	4.07
ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ	3.66
ความปลอดภัยในการดำเนินงาน	2.78

จากตารางที่ 4.80 แสดงให้เห็นว่า รีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่มีศักยภาพสูงในส่วนของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินงาน สำหรับในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงาน ห้องและการปฏิบัติการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ห้องเก็บวัตถุดิบ ห้องเตรียมวัตถุดิบ ห้องเก็บผ้า ห้องพักผ่อน และการจัดการกับสิ่งปฏิกูลต่างๆ มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สรุป จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่ มีศักยภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสปาได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทนำ

การเกิดกระแสความนิยมในสปา (Spa Fever) และนโยบายส่งเสริมธุรกิจสปาเพื่อเป็นเครื่องมือในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศของรัฐบาลยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดธุรกิจสปาขึ้นมาโดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ทั้งๆที่ยังมีคนจำนวนมากไม่สามารถบอกหรือแยกแยะได้ว่ารูปแบบและองค์ประกอบที่ถูกต้องของสปาเป็นอย่างไร จึงมีคำถามที่น่าสนใจว่าการท่องเที่ยวเชิงสปามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดต่อการท่องเที่ยวของประเทศซึ่งภาครัฐเองก็ให้การสนับสนุนเป็นอย่างมากในเวลานี้ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทนำว่าการตอบคำถามดังกล่าวควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาวิจัยที่เหมาะสม แต่การศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสปาอย่างจริงจังยังมีไม่มากนัก ส่งผลให้ข้อมูลเกี่ยวกับสปายังมีอยู่น้อยไม่เพียงพอต่อการตอบคำถามเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา กระบี่ ขึ้น ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวทำให้ทราบถึงสภาพของสถานประกอบการสปาทั้งแบบ เดย์สปา (Day Spa / Stand-alone Spa) และ รีสอร์ทสปา (Resort / Hotel Spa) ตลอดจนลักษณะและความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

5.2 ลักษณะนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปา

นักท่องเที่ยวเชิงสปาไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวจากสถานประกอบการเดย์สปาหรือรีสอร์ทสปา โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้หญิงที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี และเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป นอกจากนี้ระดับกำลังซื้อของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สูง เพราะเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างสูง โดยเฉลี่ยมากกว่า 80,000 บาทต่อเดือน และโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็น เจ้าของกิจการ

ถูกจ้าง และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ในส่วนของเชื้อชาตินั้นค่อนข้างแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปเยือน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเคย์สปาโดยส่วนใหญ่ในจังหวัดภูเก็ตจะมาจากแถบเอเชียตะวันออก ในขณะที่นักท่องเที่ยวเคย์สปาโดยส่วนใหญ่ในจังหวัดกระบี่จะเป็นคนไทย และยุโรป ทางด้านรีสอร์ทสปา นักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดกระบี่โดยส่วนใหญ่จะเป็นชนชาติยุโรป ในขณะที่คนไทยจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ในรีสอร์ทสปาของจังหวัดพังงา

5.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสปา

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะปัจจัยด้านอุปสงค์ (Demand Factors) เช่น สาเหตุ และแรงจูงใจในการเดินทาง การรับรู้ ฯลฯ ต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาของนักท่องเที่ยวทั้ง 3 จังหวัดแล้วนั้น พบว่าความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสปาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่มีอยู่ค่อนข้างต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่า นักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางมาเพราะความต้องการการบริการทางด้านสปาเป็นหลัก ถึงแม้ว่าสปาจะเป็นแรงจูงใจหนึ่งในการเลือกเดินทางก็ตาม แต่แรงจูงใจหลักในการเลือกเดินทางนั้นมาจาก ความสวยงามทางธรรมชาติ และบรรยากาศของทั้ง 3 พื้นที่ เพราะนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อการพักผ่อน นอกจากนี้การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการบริการทางด้านสปาในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ไม่ว่าจะเป็นเคย์สปา (Day Spa) หรือรีสอร์ทสปา (Resort Spa) เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางมายังพื้นที่นั้นๆแล้ว ดังจะเห็นได้จากผลในบทที่ 4 ที่ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักสถานประกอบการสปานั้นๆ จากโรงแรมหรือรีสอร์ทที่ตนพักอาศัยอยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวต่อการบริการทางด้านสปาก่อนที่จะเดินทางมาถึงนั้นมีน้อยมาก จึงส่งผลให้การตัดสินใจเลือกซื้อเลือกใช้บริการทางด้านสปาน้อยตามลงไปด้วย และเมื่อเปรียบเทียบกับภาพพจน์ของสถานที่ การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ ธรรมชาติ ความสวยงามทางทะเล และความเงียบสงบ ของทั้ง 3 จังหวัดที่ได้รับการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ไปยังที่ต่างๆทั่วโลกตามที่ทราบกันอยู่แล้ว

นั้น ทำให้ความต้องการที่จะเดินทางมาเพื่อใช้บริการทางด้านสปา มีน้อยกว่าการเดินทางมาเพื่อสัมผัสกับความงดงามทางธรรมชาติ

5.4 ศักยภาพของสถานประกอบการสปา

สถานประกอบการเคย์สปาทั้งในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดกระบี่นับได้ว่ามีศักยภาพที่ดีในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา อย่างไรก็ตามสถานประกอบการเคย์สปาในจังหวัดกระบี่ควรคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยในการดำเนินงานให้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการติดตั้งระบบป้องกันอุบัติเหตุและคำแนะนำการใช้สำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆที่มีในสถานประกอบการเคย์สปา ตลอดจนการติดตั้งระบบป้องกันภัยฉุกเฉินหรืออุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยตามจุดต่างๆในสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป ในส่วนของสถานประกอบการรีสอร์ทสปาจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดกระบี่ก็นับได้ว่ามีศักยภาพที่ดีในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปาเช่นกัน โดยที่สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดกระบี่ควรคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยในการดำเนินงานให้มากขึ้น เช่นเดียวกันกับสถานประกอบการเคย์สปา

สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ตและกระบี่มีศักยภาพที่ดีที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา สำหรับสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงามีศักยภาพปานกลางที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา ทั้งนี้เนื่องมาจากการให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยในการดำเนินงานที่ค่อนข้างน้อย หากทางสถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงาให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับลูกค้า และความปลอดภัยในการดำเนินงานให้มากขึ้น เช่น การแสดงผังแสดงทางหนีไฟที่ชัดเจน การจัดวางนาฬิกาในจุดที่ใช้บริการอบความร้อนไม่ว่าจะเป็นห้องซาวน่าหรือห้องสตีม และการกำหนดเป็นเขตปลอดบุหรี่อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะการจัดวางป้ายห้ามสูบบุหรี่ หรือการให้ข้อมูลโดยพนักงานของสถานประกอบการสปา ถึงแม้ว่าจะทราบโดยนัยแล้วก็ตาม

ว่าสถานประกอบการสปาเป็นที่ที่ห้ามสูบบุหรี่ แต่ทั้งนี้เพื่อความเป็นมาตรฐานที่ดี และศักยภาพที่ดีมากขึ้น เป็นต้น สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงาก็จะมีขีดความสามารถหรือศักยภาพที่เพิ่มมากขึ้นในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปาของจังหวัดพังงาต่อไป

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากคำถามที่ว่า “สปา” จะเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยว หรือจะเป็นจุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ให้กับทั้ง 3 จังหวัดได้หรือไม่ หรือจะเป็นเพียงตัวเพิ่มมูลค่าทางสินค้า (Value Added) เท่านั้น จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปาในเขตพื้นที่จังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่ พบว่าในช่วงเวลานี้บริการและผลิตภัณฑ์สปาจะเป็นตัวเพิ่มมูลค่าทางสินค้า (Value Added) ให้กับทั้ง 3 จังหวัดได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะมีหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสปา ไม่ว่าจะเป็นรายได้ที่พอเพียง อาชีพที่มั่นคง ระดับการศึกษาที่ดี ภูมิภาวะที่เหมาะสม ประสิทธิภาพในการใช้บริการสปาของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีมากกว่า 1-2 ครั้ง ความพึงพอใจ และความประทับใจที่ได้รับหลังจากการใช้บริการ ตลอดจนศักยภาพที่ดีของสถานประกอบการสปา หรือปัจจัยด้านอุปทาน (Supply Factors) ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่แรงจูงใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวนั้นไม่ใช่บริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปา นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับธรรมชาติและความสะดวกสบายทางทะเลมากกว่า ดังนั้นเมื่อปัจจัยด้านอุปสงค์ (Demand Factors) หรือแรงขับภายในเฉพาะบุคคล และปัจจัยทางด้านอุปทาน (Supply Factors) ไม่สัมพันธ์กัน ความต้องการการท่องเที่ยวจึงไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อยมาก จากเหตุผลเหล่านี้ จังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่ ในช่วงเวลานี้ควรจะเน้นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นหลัก เพราะทั้ง 3 จังหวัดต่างก็มีธรรมชาติที่สวยงาม และบรรยากาศที่ดีเหมาะแก่การเดินทางมาพักผ่อน โดยใช้บริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาเป็นสินค้าในการส่งเสริมการขายของแต่ละพื้นที่ต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาวิจัยที่ว่าศักยภาพของสถานประกอบการสปาที่อยู่ในเกณฑ์ดี และความเห็นต่อผลิตภัณฑ์และบริการทางด้านสปาที่ดีมากของนักท่องเที่ยว ตลอดจนศักยภาพของสมุนไพรไทย รวมถึงลักษณะเฉพาะของคนไทยที่มีความเป็นมิตร กิริยามารยาทที่สุภาพนุ่มนวล และเป็นกันเองนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาสามารถที่จะเป็นสินค้าหลักที่สำคัญได้ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ตที่ควรจะพัฒนาหรือสนับสนุนให้มีรูปแบบการบริการด้านสปาในรูปแบบของ “เดสตีเนชันสปา (Destination Spa)” ซึ่งความเป็นไปได้ตรงนี้ควรได้รับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป สำหรับจังหวัดกระบี่ และจังหวัดพังงานั้น หากมีการปรับปรุงในส่วนของความปลอดภัยในการดำเนินงาน เช่น การติดตั้งระบบป้องกันอุบัติเหตุและคำแนะนำการใช้สำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ และการติดตั้งระบบป้องกันภัยฉุกเฉินหรืออุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยตามจุดต่างๆ ในสถานประกอบการสปา ตลอดจนการปรับปรุงในส่วนของความปลอดภัยสำหรับลูกค้า เช่น การแสดงผังแสดงทางหนีไฟที่ชัดเจน การจัดวางนาฬิกาในจุดที่ใช้บริการอบความร้อน และการกำหนดเป็นเขตปลอดบุหรี่อย่างชัดเจน เป็นต้น บริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาของจังหวัดพังงา และกระบี่ ก็สามารถเป็นสินค้าหลักที่สำคัญต่อไปในอนาคตได้เช่นเดียวกัน นอกจากรูปแบบการบริการด้านสปาแบบ เดสตีเนชันสปา (Destination Spa) แล้วนั้น รูปแบบการบริการด้านสปาที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดได้อีกหนึ่งรูปแบบ คือ “เมดิคอลสปา (Medical Spa)” เนื่องมาจากศักยภาพของสมุนไพรไทยที่เป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ประกอบกับความสวยงามและความพร้อมทางธรรมชาติของทั้งสามพื้นที่ ที่สามารถก่อให้เกิดกิจกรรมการแพทย์ทางเลือก การฟื้นฟูร่างกาย และกิจกรรมที่เน้นการผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจได้ ซึ่งความเป็นไปได้ตรงนี้ควรได้รับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้และทั้งนั้นการให้ความสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องงบประมาณ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาของทั้ง 3 จังหวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนเดินทาง และเมื่อเดินทางมาถึง ตลอดจนการเอาใจจริงเอาใจในเรื่องมาตรฐานองค์กร

ประกอบของสถานประกอบการสปา และความร่วมมือที่ดีจากภาคเอกชนหรือสถานประกอบการสปา
ต่างๆ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสปา และ
นำไปสู่ความสำเร็จในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศต่อไปในอนาคต

นอกจากมาตรฐานองค์ประกอบของสถานประกอบการสปา ผู้วิจัยเห็นว่าการคำนึงถึงราคาที่เหมาะสม และเป็นมาตรฐานเดียวกันของบริการและผลิตภัณฑ์ทางด้านสปาควรได้รับการพิจารณาด้วย
เช่นกัน เช่น ราคาการนวดไทยของเดย์สปาในจังหวัดภูเก็ตควรจะเป็นราคาเดียวกัน หรือการนวดแบบอ
โรมาเทอราปีในรีสอร์ทสปาของจังหวัดพังงาก็ควรจะเป็นราคาเดียวกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้าง
ความเข้มแข็งของสินค้า ลดการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว และเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับแหล่ง
ท่องเที่ยว หากมีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิด
การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่ และนำไปสู่การเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism
Capital of Asia)” ต่อไป

บรรณานุกรม

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (2546) รัฐจัดระเบียบบวดไฮโซ ดันสปาไทย โกอินเตอร์!! ปีที่ 16 ฉบับที่ 857, 5 – 11
พฤษภาคม 2546

ผศ.ศรีสมร คงพันธุ์ (2547:63) สมุนไพรไทย: การใช้สมุนไพรในอาหารไทยและสรรพคุณทางยา เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรมัธยมศึกษาทั่วไป (ไทย)

ททท. (2545) แผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

รศ.ดร.สุรพจน์ วงศ์ใหญ่ (2547:26) ศักยภาพของสมุนไพรไทยเพื่อผลิตภัณฑ์ความงาม สุขภาพ และการส่งออก เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรมัธยมศึกษาทั่วไป (ไทย)

รศ.ดร.สุรพจน์ วงศ์ใหญ่ (2547:45) สปาไทย – สายน้ำแห่งวิถีสุขภาพไทย มรดกและเสน่ห์แห่งตะวันออก เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรมัธยมศึกษาทั่วไป (ไทย)

Agence France-Presses (2002) **Thai spa industry profiting from the business of leisure**, 17 March, Internet edition: <http://sg.news.yahoo.com/020317/1/2lg88.html>

Anderson, F. (1986) Story of the Spa, **Architect Review**, 184, 50-54.

Burkart et al (1981) **as cited in** Melissaris, V.P., (1995), p. 16

Chuenwajetham, S. (1997) **Health Tourism: Development of Hot Spring Tourism in Thailand: A Case Study**. MSc dissertation, University of Surrey.

cm.travelonline.com (2001) **Why Consider a Spa Vacation**. Internet edition: http://www.cmtravelonline.com/spa_services.htm No date. Site accessed 9 May 2002.

Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D. and Wanhill, S. (1998) **Tourism Principles and Practice, 2nd edition**. Singapore: Addison Wesley Longman Singapore (Pte) Ltd.

Destination Spa Group (2001) **Destination Spa Vacations: Lifestyle retreats & Sanctuaries for today's traveler.** United States of America: Destination Spa Group.

Gillbert et al, D.C. and Weerd, V.D. (1991) The Health Care Tourism Product in Western Europe, **The Tourist Review**, 46 (2): pp. 5-9

Hall, C.M. (1995) **Introduction to Tourism in Australia, 2nd edition.** Australia: Addison Wesley Longman Australia Pty Ltd.

Health Fitness Dynamics, Inc. (1998) **Attracting The Spa-Goer Market To your Vacation-Ownership Resort,** January-February 1998, Internet edition: http://www.hfdspa.com/nws_viro198.html

ITB (2002) **Spa Tourism – facing future challenges:** proceedings of the Internationale Tourismus-Börse, Berlin, 2002.

Meerson, S. (2001) Asia Report, **Spa Management Journal.** Internet edition: <http://www.spamanagement.com> No date. Site accessed 31 May 2002.

Mellissaris, V.P. (1995) **Spa Tourism: A case study on the development of spa tourism in Greece.** MSc dissertation, University of Surrey.

Muqbil, I. and Matthews-Sawyer, M. (2001) Spa from the Madding Crowd, **PATA Compass (The magazine of the Pacific Asia Travel Association),** January-February, pp. 38 – 47

Phuket Spa Outlook (2002) **Phuket spas survive the 2001 downturn,** 9 January, Internet edition: http://www.ttreport.com/News_2002/New_Jan/phuket_spa_jan9.htm

Phuket Spa Outlook. (2002) **Thai spas make their mark on Asian health chart,** 9 January, Internet edition: http://www.ttreport.com/News_2002/New_Jan/spa_mainpage_jan9.htm

Searle, M.V. (1977) **Spas and Watering Places**. Great Britain: Midas Books.

Stein, T.J., Dev, C.S. and Tabacchi, M.H. (1990) **Spas: redefining the market**, Cornell Hotel and Restaurant Administration's Quarterly, 4(30), 46-52.

Swarbrooke, J. and Horner, S. (1999) **Consumer Behaviour in Tourism**. Oxford: Butterworth-Heinemann.

TAT (2000) **Health Tourism. Thailand: Tourism Authority of Thailand**.

Tomseth, W.C. (2002) **Traditional Thai Massage**. In GABY Co Ltd, Thailand Spa and Health Centres Guide Book, Thailand: GABY Co Ltd, pp.30-31.